Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
EVGENI TANČEV
prednesené 27. júna 2019[1]

Spojené veci C-585/18, C-624/18 a C-625/18

A. K. (C-585/18)
proti
Krajowa Rada Sądownictwa
a
CP (C-624/18)
DO (C-625/18)
proti
Sąd Najwyższy (C-624/18 a C-625/18)
za účasti:
Prokurator Generalny zastępowany przez Prokuraturę Krajową

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Sąd Najwyższy (Najvyšší súd, Poľsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Článok 267 ZFEÚ – Právny štát – Článok 2 ZEÚ – Článok 19 ods. 1 ZEÚ – Zásada účinnej súdnej ochrany – Zásada nezávislosti súdnictva – Charta základných práv Európskej únie – Články 47 a 51 – Vnútroštátne opatrenia zriaďujúce disciplinárny senát Najvyššieho súdu – Vnútroštátne opatrenia, ktorými sa mení spôsob menovania sudcovských členov Štátnej súdnej rady – Prednosť práva EÚ – Právomoc neuplatniť vnútroštátny predpis, ktorý je v rozpore s právom EÚ“

1 Jazyk prednesu: angličtina.

I. Úvod

1. Prejednávané veci rovnako ako problémy, ktorými som sa zaoberal vo svojich návrhoch prednesených vo veciach Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu) (C-619/18) a Komisia/Poľsko (Nezávislosť všeobecných súdov) (C-192/18),[2] patria do kontextu reformy poľského súdnictva zavedenej opatreniami prijatými v roku 2017, ktoré boli predmetom odôvodneného stanoviska Komisie v súlade s článkom 7 ods. 1 ZEÚ v súvislosti s právnym štátom v Poľsku,[3] ako aj značnej medzinárodnej kritiky.[4]

2. Ide v nich o žaloby čiastočne založené na práve EÚ, ktoré na senát Sąd Najwyższy (Najvyšší súd, Poľsko) pre pracovnoprávne veci a veci sociálneho zabezpečenia podali sudcovia, ktorých sa dotkli poľské opatrenia znižujúce dôchodkový vek sudcov. Súdny dvor v rozsudku z 24. júna 2019, Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu) (C-619/18),[5] označil tieto opatrenia za nezlučiteľné so záväzkami, ktoré Poľsku vyplývajú z článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, keďže nie sú v súlade so zásadou neodvolateľnosti sudcov a zásadou nezávislosti súdnictva, ktoré sú obe chránené právom EÚ.

3. Hoci podľa práva členského štátu má v sporoch rozhodnúť novovytvorený disciplinárny senát Najvyššieho súdu, vnútroštátny súd sa pýta, či disciplinárny senát ponúka dostatočné záruky nezávislosti v zmysle práva EÚ na to, aby mohol také žaloby prejednávať. Pýta sa na to z hľadiska toho, že skupinu sudcov, ktorých môže prezident republiky vymenovať do disciplinárneho senátu, vyberá Krajowa Rada Sądownictwa (Štátna súdna rada, ďalej len „ŠSR“), t. j. orgán dohliadajúci na nezávislosť súdnictva v Poľsku. Nezávislosť ŠSR je však spochybnená poľskou právnou úpravou, ktorou sa mení spôsob menovania jej sudcovských členov. Jej zloženie teraz určuje predovšetkým zákonodarná a výkonná moc.

4. Sú tu aj špecifickejšie obavy týkajúce sa postupu výberu sudcov disciplinárneho senátu, ktorý uplatňuje ŠSR.

2 Okrem prejednávaných vecí bolo na Súdny dvor podaných niekoľko ďalších vecí, ktoré sa týkajú reformy poľského súdnictva, vrátane návrhov na začatie prejudiciálneho konania predložených poľským Najvyšším súdom (C-522/18, C-537/18 a C-668/18), poľským Najvyšším správnym súdom (C-824/18) a poľskými súdmi nižšieho stupňa (C-558/18, C-563/18 a C-623/18), ako aj dvoch žalôb pre nesplnenie povinnosti, ktoré podala Komisia proti Poľsku (C-619/18 a C-192/18). Aby boli veci jasné, chcem poukázať na to, že podania, ktorými sa Súdny dvor doposiaľ zaoberal v súvislosti s reformou poľského súdnictva, sa týkali: 1. zníženia dôchodkového veku sudcov Najvyššieho súdu a udelenia právomoci prezidentovi republiky, na základe ktorej môže predĺžiť aktívny mandát sudcov Najvyššieho súdu [pozri rozsudok z 24. júna 2019, Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu), C-619/18, EU:C:2019:531, a návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Tančev, EU:C:2019:325], 2. údajnej diskriminácie na základe pohlavia v dôsledku toho, že dôchodkový vek bežných sudcov, sudcov Najvyššieho súdu a prokurátorov bol znížený na rôznu úroveň pre ženy a pre mužov, a udelenia právomoci ministrovi spravodlivosti, na základe ktorej môže predĺžiť aktívny mandát bežných sudcov [pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Tančev vo veci Komisia/Poľsko (Nezávislosť všeobecných súdov), C-192/18, EU:C:2019:529], a 3. disciplinárneho systému sudcov (pozri návrhy, ktoré generálny advokát Tančev prednesie 24. septembra 2019 vo veci Miasto Łowicz a i., C-558/18 a C-563/18).

3 COM(2017) 835 final, 20. december 2017 (ďalej len „odôvodnené stanovisko Komisie“). Komisia v tomto odôvodnenom stanovisku namietala najmä voči týmto opatreniam: 1. Ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon o Národnej škole pre sudcov a prokurátorov, zákon o systéme všeobecných súdov a niektoré ďalšie zákony) z 11. mája 2017 (Dz. U. z roku 2017, položka 1139, v znení neskorších predpisov), 2. Ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon o systéme všeobecných súdov a niektoré ďalšie zákony) z 12. júla 2017 (Dz. U. z roku 2017, položka 1452, v znení neskorších predpisov), 3. Ustawa o Sądzie Najwyższym (zákon o Najvyššom súde) z 8. decembra 2017 (Dz. U. z roku 2018, položka 5, v znení neskorších predpisov) a 4. Ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon o Štátnej súdnej rade a niektoré ďalšie zákony) z 8. decembra 2017 (Dz. U. z roku 2018, položka 3, v znení neskorších predpisov). Práve posledné dve opatrenia sú predmetom prejednávaných vecí.

4 Pozri napríklad: Európska komisia Rady Európy pre demokraciu prostredníctvom práva (Benátska komisia), stanovisko č. 904/2017 z 11. decembra 2017 k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon o Štátnej súdnej rade, k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon o Najvyššom súde, ktorý navrhol poľský prezident, a k zákonu o systéme všeobecných súdov, CDL-AD(2017)031 (ďalej len „stanovisko Benátskej komisie č. 904/2017“); Rada OSN pre ľudské práva, správa osobitného spravodajcu o nezávislosti sudcov a právnikov z jeho misie v Poľsku, 5. apríl 2018, A/HRC/38/38/Add.1 (ďalej len „správa OSN o Poľsku z roku 2018“); Úrad Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE) pre demokratické inštitúcie a ľudské práva, záverečné stanovisko k návrhu novely zákona o Štátnej súdnej rade a niektorých ďalších poľských zákonov, 5. máj 2017, JUD-POL/305/2017-Final (ďalej len „záverečná správa OBSE o Poľsku z roku 2017“), a stanovisko k niektorým ustanoveniam návrhu zákona o poľskom Najvyššom súde (k 26. septembru 2017), 13. november 2017, JUD-POL/315/2017.

5 EU:C:2019:531.

5. Kľúčovou otázkou, na ktorú má Súdny dvor v prejednávaných veciach odpovedať, je preto otázka, či disciplinárny senát Najvyššieho súdu spĺňa požiadavky nezávislosti v zmysle práva EÚ vzhľadom na spôsob menovania členov ŠSR a spôsob výberu sudcov do disciplinárneho senátu.

6. Pokiaľ by Súdny dvor konštatoval, že disciplinárny senát Najvyššieho súdu nespĺňa tieto požiadavky, vnútroštátny súd sa ďalej pýta, či je podľa práva EÚ oprávnený neuplatniť ustanovenia zákona členského štátu, ktoré možno považovať za ustanovenia vylučujúce právomoc vnútroštátneho súdu v spore vo veci samej.

7. Vnútroštátny súd teda v podstate navrhuje, aby Súdny dvor rozvinul svoju judikatúru týkajúcu sa povinnosti členského štátu zabezpečiť nezávislosť súdnictva v zmysle článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ a článku 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“) a dodržiavať zásady právneho štátu zakotvené v právnom poriadku Únie.

II. Právny rámec

A. Právo EÚ

8. Článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ stanovuje:

„Členské štáty ustanovia v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo Únie, prostriedky nápravy potrebné na zabezpečenie účinnej právnej ochrany.“

9. Článok 47 prvý a druhý odsek Charty stanovuje:

„Každý, koho práva a slobody zaručené právom Únie sú porušené, má za podmienok ustanovených v tomto článku právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom.

Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom…“

B. Poľské právo

1. Ustanovenia o znížení dôchodkového veku sudcov Najvyššieho súdu

10. Článok 30 ods. 1 Ustawa o Sądzie Najwyższym (zákon o Najvyššom súde) z 23. novembra 2002 (Dz. U. č. 240 z roku 2002, položka 2052, v znení neskorších predpisov) (ďalej len „zákon o Najvyššom súde z roku 2002“) stanovil vek odchodu do dôchodku sudcov Najvyššieho súdu na 70 rokov, pokiaľ najneskôr šesť mesiacov pred dosiahnutím veku 70 rokov nepošlú prvému predsedovi Najvyššieho súdu vyhlásenie s vyjadrením želania pokračovať vo výkone funkcie a nepredložia osvedčenie o zdravotnom stave. V takom prípade mohol sudca podľa článku 30 ods. 5 zákona automaticky vykonávať svoju funkciu až do dosiahnutia veku 72 rokov.

11. Dňa 20. decembra 2017 podpísal prezident republiky Ustawa o Sądzie Najwyższym (zákon o Najvyššom súde) z 8. decembra 2017 (Dz. U. z roku 2018, položka 5, v znení neskorších predpisov) (ďalej len „zákon o Najvyššom súde z roku 2017“), ktorý nadobudol účinnosť 3. apríla 2018.

12. Podľa článku 37 ods. 1 až 4 zákona o Najvyššom súde z roku 2017 sudcovia Najvyššieho súdu odchádzajú do dôchodku v zásade dovŕšením veku 65 rokov, pokiaľ v určenej lehote nevyhlásia, že chcú zotrvať vo funkcii sudcu, nepredložia osvedčenie o svojom zdravotnom stave a prezident republiky im neudelí súhlas na zotrvanie vo funkcii. Podľa postupu upraveného v týchto

ustanoveniach sa prezident republiky pred udelením súhlasu poradí so Štátnou súdnou radou, ktorá vydá stanovisko. Podľa článku 111 ods. 1 tohto zákona sudcovia Najvyššieho súdu, ktorí k 3. júlu 2018 dovŕšili vek 65 rokov, museli odísť do dôchodku k 4. júlu 2018, ak v určenej lehote nepredložili tieto dokumenty a prezident republiky neudelil súhlas v súlade s postupom upraveným v článku 37 zákona.

2. Ustanovenia o disciplinárnom senáte

13. Zákonom o Najvyššom súde z roku 2017 bol okrem iného zriadený nový senát Najvyššieho súdu nazvaný disciplinárny senát, ktorý bol podľa článku 133 tohto zákona vytvorený k 3. aprílu 2018.

14. Článok 20 zákona o Najvyššom súde z roku 2017 stanovuje:

„Pokiaľ ide o disciplinárny senát a sudcov, ktorí v ňom rozhodujú, výsady prvého predsedu Najvyššieho súdu vymedzené v:

1. článku 14 ods. 1 bode 1, 4 a 7, článku 31 ods. 1, článku 35 ods. 2, článku 36 ods. 6, článku 40 ods. 1 a 4 a článku 51 ods. 7 a 14 vykonáva predseda Najvyššieho súdu, ktorý vedie prácu disciplinárneho senátu;

2. článku 14 ods. 1 bode 2 a článku 55 ods. 3 druhej vete vykonáva prvý predseda Najvyššieho súdu po dohode s predsedom Najvyššieho súdu, ktorý vedie prácu disciplinárneho senátu.“

15. Článok 27 zákona o Najvyššom súde z roku 2017 stanovuje:

„1. Do právomoci disciplinárneho senátu patria tieto veci:

1) disciplinárne konania

   a) týkajúce sa sudcov Najvyššieho súdu,

   …

2) konania vo veciach pracovného práva a sociálneho zabezpečenia týkajúce sa sudcov Najvyššieho súdu,

3) konania vo veciach povinného odchodu do dôchodku sudcov Najvyššieho súdu.“

16. Článok 29 zákona o Najvyššom súde z roku 2017 stanovuje:

„Sudcov Najvyššieho súdu menuje prezident Poľskej republiky na návrh Štátnej súdnej rady.“

17. Článok 79 zákona o Najvyššom súde z roku 2017 stanovuje:

„Pracovnoprávne veci a veci v oblasti sociálneho zabezpečenia týkajúce sa sudcov Najvyššieho súdu a veci týkajúce sa odchodu sudcov Najvyššieho súdu do dôchodku prejedná:

1. v prvom stupni – Najvyšší súd zasadajúci v zostave zloženej z jedného sudcu disciplinárneho senátu,

2. v druhom stupni – Najvyšší súd zasadajúci v zostave zloženej z troch sudcov disciplinárneho senátu.“

18. Článok 131 zákona o Najvyššom súde z roku 2017 zmenený ustanoveniami článku 1 bodu 14 Ustawa o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym (zákon o zmene zákona o Najvyššom súde) z 12. apríla 2018 (Dz. U. z roku 2018, položka 847) (ďalej len „prvá novela zákona z 12. apríla 2018“),[6] ktorý nadobudol účinnosť 9. mája 2018, stanovuje:

„Sudcovia, ktorí ku dňu nadobudnutia účinnosti tohto zákona pôsobia v iných senátoch Najvyššieho súdu, môžu byť preložení na výkon funkcie v disciplinárnom senáte. Najneskôr ku dňu prvého vymenovania všetkých sudcov Najvyššieho súdu v disciplinárnom senáte predloží sudca pôsobiaci v inom senáte Najvyššieho súdu Štátnej súdnej rade žiadosť o preloženie do disciplinárneho senátu, pričom najprv musí získať súhlas prvého predsedu Najvyššieho súdu a predsedu Najvyššieho súdu, ktorí povedú prácu disciplinárneho senátu, a senátu, v ktorom sudca podávajúci žiadosť o preloženie pôsobí. Prezident Poľskej republiky na návrh Štátnej súdnej rady vymenuje sudcu Najvyššieho súdu do disciplinárneho senátu, kým nebudú všetky miesta v disciplinárnom senáte po prvý raz obsadené.“

3. Ustanovenia o Štátnej súdnej rade

19. Článok 186 ods. 1 poľskej Ústavy stanovuje:

„Štátna súdna rada je strážcom nezávislosti súdov a sudcov.“

20. Článok 187 poľskej Ústavy stanovuje:

„1. Členmi Štátnej súdnej rady sú:

(1) prvý predseda Najvyššieho súdu, minister spravodlivosti, predseda Najvyššieho správneho súdu a osoba určená prezidentom republiky;

(2) pätnásť členov zvolených spomedzi sudcov Najvyššieho súdu, všeobecných súdov, správnych súdov a vojenských súdov;

(3) štyria členovia, ktorých Sejm zvolil spomedzi poslancov, a dvaja členovia, ktorých volí Senát spomedzi senátorov.

2. Štátna súdna rada si spomedzi svojich členov zvolí predsedu a dvoch podpredsedov.

3. Funkčné obdobie volených členov Štátnej súdnej rady je štyri roky.

4. Organizačná štruktúra, oblasť činnosti, spôsob práce Štátnej súdnej rady, ako aj spôsob, akým sú jej členovia zvolení, sú vymedzené zákonom.“

21. ŠSR upravuje Ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa (zákon o Štátnej súdnej rade) z 12. mája 2011 (Dz. U. č. 126 z roku 2011, položka 714, v zmenenom a konsolidovanom znení, Dz. U. z roku 2019, položka 84) (ďalej len „zákon o ŠSR“). Tento zákon bol zmenený okrem iného prostredníctvom Ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (zákon o zmene zákona o ŠSR a niektorých ďalších zákonov) z 8. decembra 2017 (Dz. U. z roku 2018, položka 3, v znení neskorších predpisov) (ďalej len „novela zákona o ŠSR z roku 2017“), ktorý nadobudol účinnosť 17. januára 2018.[7]

6 Predchádzajúce znenie článku 131 zákona o Najvyššom súde z roku 2017 stanovovalo: „Kým nie sú obsadené všetky miesta sudcov disciplinárneho senátu Najvyššieho súdu, sudca z iného senátu nemôže byť preložený na výkon funkcie v tomto senáte“.

7 Podľa článku 10 novely zákona o ŠSR z roku 2017 niektoré ustanovenia vrátane článku 11a zákona o ŠSR nadobudli účinnosť 3. januára 2018.

22. Podľa článku 1 bodu 1 novely zákona o ŠSR z roku 2017 bol do zákona o ŠSR vložený článok 9a, ktorý stanovuje:

„1. Sejm spomedzi sudcov Najvyššieho súdu, všeobecných súdov, správnych súdov a vojenských súdov zvolí 15 členov rady na spoločné štvorročné funkčné obdobie.

2. Sejm pri voľbe v zmysle odseku 1 v najvyššej možnej miere zohľadní skutočnosť, že v rade musia byť zastúpení sudcovia zo súdov rôznych typov a stupňov.

3. Spoločné funkčné obdobie nových členov rady zvolených spomedzi sudcov sa začne v deň nasledujúci po dni ich zvolenia. Členovia rady vymenovaní do predchádzajúceho funkčného obdobia vykonávajú svoje funkcie dovtedy, kým sa nezačne spoločné funkčné obdobie nových členov rady.“

23. Na základe článku 1 bodu 2 a 3 novely zákona o ŠSR z roku 2017 bol zrušený článok 11 zákona o ŠSR [8] a vložené články 11a až 11e zákona o ŠSR, ktoré sa týkajú postupu voľby 15 sudcovských členov ŠSR.

24. Článok 11a ods. 2 zákona o ŠSR stanovuje:

„Subjektmi oprávnenými navrhovať kandidátov na členstvo v rade sú skupiny tvorené najmenej: 1. 2 000 občanmi Poľskej republiky s vekom minimálne 18 rokov, úplnou právnou spôsobilosťou a plnými verejnými právami, 2. 25 sudcami s výnimkou sudcov na dôchodku.“

25. Článok 11d zákona o ŠSR ďalej stanovuje:

„1. Maršalek Sejmu požiada, aby poslanecké kluby v lehote 7 dní určili kandidátov na členstvo v rade.

2. Poslanecký klub určí najviac deväť kandidátov na členstvo v rade spomedzi sudcov, ktorých mená boli navrhnuté v súlade s postupom upraveným v článku 11a.

3. Ak je celkový počet kandidátov určených poslaneckými klubmi nižší ako 15, predsedníctvo Sejmu určí kandidátov spomedzi mien navrhnutých v súlade s postupom upraveným v článku 11a tak, aby bol výsledný počet kandidátov 15.

4. Príslušný výbor Sejmu zostaví zoznam kandidátov tak, že spomedzi kandidátov určených v súlade s odsekmi 2 a 3 zvolí 15 kandidátov na členstvo v rade, pričom zoznam musí obsahovať najmenej jedného kandidáta určeného každým poslaneckým klubom pôsobiacim počas 60 dní prvej schôdze Sejmu v rámci volebného obdobia, v ktorom dochádza k voľbe, pokiaľ bol tento kandidát určený klubom v súlade s príslušným postupom uvedeným v odseku 2.

5. Sejm na svojej ďalšej schôdzi zvolí členov rady na spoločné štvorročné funkčné obdobie trojpätinovou väčšinou odovzdaných hlasov za prítomnosti najmenej polovice zákonom stanoveného počtu poslancov, ktorí volia kandidátov zo zoznamu uvedeného v odseku 4.

6. Pokiaľ nedôjde k zvoleniu členov rady v súlade s postupom upraveným v odseku 5, Sejm zvolí členov rady absolútnou väčšinou odovzdaných hlasov za prítomnosti najmenej polovice zákonom stanoveného počtu poslancov, ktorí volia kandidátov zo zoznamu uvedeného v odseku 4…“

8 Podľa bývalého článku 11 zákona o ŠSR boli 15 sudcovskí členovia volení sudcami spomedzi sudcov Najvyššieho súdu (2 členovia), správnych súdov (2 členovia), odvolacích súdov (2 členovia), krajských a okresných súdov (8 členovia) a vojenských súdov (1 člen).

26. Článok 6 novely zákona o ŠSR z roku 2017 stanovuje:

„Funkčné obdobie členov [ŠSR] uvedených v článku 187 ods. 1 bode 2 Ústavy Poľskej republiky zvolených na základe terajších ustanovení trvá do dňa, ktorý predchádza dňu začiatku funkčného obdobia nových členov [ŠSR], nesmie však presiahnuť 90 dní od nadobudnutia účinnosti tohto zákona, pokiaľ sa neskončí skôr z dôvodu uplynutia funkčného obdobia.“

27. Ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon o systéme všeobecných súdov a niektoré ďalšie zákony) z 20. júla 2018 (Dz. U. z roku 2018, položka 1443) (ďalej len „zákon z 20. júla 2018“) vložil do článku 35 zákona o ŠSR odsek 3, ktorý stanovuje:

„1. Pokiaľ sa o miesto sudcu alebo justičného čakateľa uchádza viac kandidátov, výberová komisia zostaví zoznam odporúčaných kandidátov.

2. Výberová komisia pri určovaní poradia kandidátov na zozname zohľadní v prvom rade hodnotenie kvalifikácie kandidátov a okrem toho:

(1) pracovné skúsenosti vrátane praxe v uplatňovaní právnych predpisov, akademickú produkciu, hodnotenie zo strany nadriadených, odporúčania, publikačnú činnosť a ďalšie podklady pripojené k žiadosti;

(2) názor kolegu z príslušného súdu a posúdenie príslušným plenárnym zhromaždením sudcov;

3. Nepredloženie podkladov uvedených v odseku 2 nebráni zostaveniu zoznamu odporúčaných kandidátov.“

28. Novelou zákona o ŠSR z roku 2017 bol do článku 44 zákona o ŠSR vložený odsek 1a a zákonom z 20. júla 2018 odsek 1b, pričom tieto ustanovenia stanovujú:

„1. Účastník konania môže podať na Najvyšší súd odvolanie, v ktorom namietne protizákonnú povahu uznesenia rady, pokiaľ osobitné predpisy nestanovujú inak…

1a. V individuálnych prípadoch týkajúcich sa menovania sudcov Najvyššieho súdu do funkcie je možné podať odvolanie na Najvyšší správny súd. V týchto prípadoch nie je možné odvolať sa na Najvyšší súd. Odvolanie podané na Najvyšší správny súd nesmie byť založené na údajnom nesprávnom posúdení splnenia kritérií kandidátmi, ktoré sa berie do úvahy pri rozhodovaní o predložení návrhu na vymenovanie sudcu Najvyššieho súdu do funkcie.

1b. Pokiaľ všetci účastníci konania nenapadnú uznesenie uvedené v článku 37 ods. 1, v jednotlivých prípadoch týkajúcich sa menovania sudcu Najvyššieho súdu do funkcie sa uznesenie stáva právoplatným v časti obsahujúcej rozhodnutie o predložení návrhu na vymenovanie sudcu Najvyššieho súdu do funkcie a v časti obsahujúcej rozhodnutie o nepredložení návrhu na vymenovanie sudcu toho istého súdu do funkcie v prípade účastníkov, ktorí nepodali odvolanie…“

4. Zákon z 21. novembra 2018

29. Dňa 17. decembra 2018 prezident republiky podpísal Ustawa o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym (zákon o zmene zákona o Najvyššom súde) z 21. novembra 2018 (Dz. U. z roku 2018, položka 2507) (ďalej len „zákon z 21. novembra 2018“), ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2019. Podľa článku 1 tohto zákona sa zrušuje článok 37 ods. 1a až 4 a článok 111 ods. 1 zákona o Najvyššom súde z roku 2017 a mení a dopĺňa článok 37 ods. 1 toho istého zákona v tom zmysle, že

iba sudcovia Najvyššieho súdu, ktorí nastúpili do funkcie ako sudcovia uvedeného súdu po nadobudnutí účinnosti zákona z 21. novembra 2018, odchádzajú do dôchodku vo veku 65 rokov, zatiaľ čo ustanovenia článku 30 zákona o Najvyššom súde z roku 2002 sa uplatnia na sudcov Najvyššieho súdu, ktorí nastúpili do funkcie pred týmto dátumom.

30. Článok 2 ods. 1 zákona z 21. novembra 2018 stanovuje:

„Odo dňa nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa každý sudca Najvyššieho súdu alebo sudca Najvyššieho správneho súdu, ktorý odišiel do dôchodku podľa článku 37 ods. 1 až 4, prípadne článku 111 ods. 1 alebo 1a [zákona o Najvyššom súde z roku 2017], vracia do funkcie, ktorú vykonával k dátumu nadobudnutia účinnosti [zákona o Najvyššom súde z roku 2017]. Výkon funkcie sudcu Najvyššieho súdu alebo sudcu Najvyššieho správneho súdu sa považuje za neprerušený.“

31. Článok 4 zákona z 21. novembra 2018 ďalej stanovuje:

„1. Konania, ktoré sa začali podľa článku 37 ods. 1 a článku 111 ods. 1 až 1b [zákona o Najvyššom súde z roku 2017], a prebiehajúce odvolacie konania v týchto veciach ku dňu nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa ukončia.

2. Začaté konania o preukázaní existencie pracovnoprávneho vzťahu sudcu Najvyššieho súdu alebo sudcu Najvyššieho správneho súdu v aktívnom výkone funkcie, ktoré sa týkajú sudcov uvedených v článku 2 ods. 1 a ku dňu nadobudnutia účinnosti tohto zákona neboli ukončené, sa ukončia…“

III. Skutkový stav, konanie vo veci samej a prejudiciálne otázky

32. Vec C-585/18 sa týka odvolania, ktoré podal A. K., sudca Najvyššieho správneho súdu, proti ŠSR. Podľa návrhu na začatie prejudiciálneho konania dosiahol A. K. do 3. júla 2018 vek 65 rokov a predložil vyhlásenie, podľa ktorého chce pokračovať vo výkone funkcie, v súlade s článkom 37 a článkom 111 ods. 1 zákona o Najvyššom súde z roku 2017. Súdny dvor v rozsudku z 24. júna 2019, Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu),[9] konštatoval nezlučiteľnosť týchto opatrení s právom EÚ.

33. V súlade s postupom upraveným v článku 37 zákona o Najvyššom súde z roku 2017 vydala ŠSR uznesenie, v ktorom vyjadrila negatívne stanovisko. A. K. podal proti tomuto uzneseniu na senát Najvyššieho súdu pre pracovnoprávne veci a veci sociálneho zabezpečenia odvolanie spolu s návrhom na odklad jeho vykonateľnosti. A. K. na podporu svojho odvolania namieta okrem iného porušenie článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, článku 47 druhého odseku Charty a článku 9 ods. 1 smernice Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolaní.[10] V súvislosti s posledným uvedeným ustanovením A. K. tvrdí, že je predmetom diskriminácie na základe veku.

34. Veci C-624/18 a C-625/18 sa týkajú žalôb, ktoré podali sudcovia Najvyššieho súdu CP a DO proti Najvyššiemu súdu. Podľa návrhov na začatie prejudiciálneho konania títo sudcovia dosiahli do 3. júla 2018 vek 65 rokov, nepredložili však vyhlásenia o úmysle zotrvať vo výkone funkcie v súlade s článkom 37 a článkom 111 ods. 1 zákona o Najvyššom súde z roku 2017.

9 EU:C:2019:531.

10 Ú. v. ES L 303, 2000, s. 16; Mim. vyd. 05/004, s. 79. Článok 9 ods. 1 smernice 2000/78 stanovuje: „Členské štáty zabezpečia, aby súdne a/alebo správne konania vymáhania povinností podľa tejto smernice, keď to považujú za vhodné aj vrátane zmierovacieho konania, boli dostupné pre všetky osoby, ktoré sa cítia poškodené z dôvodu opomenutia uplatnenia zásady rovnakého zaobchádzania, a to aj keď sa už skončil vzťah, v ktorom sa napadnutá diskriminácia vyskytla.“

35. Keď sa CP a DO dozvedeli, že prezident republiky rozhodol o ich odchode do dôchodku k 4. júlu 2018, podali na senát Najvyššieho súdu pre pracovnoprávne veci a veci sociálneho zabezpečenia žaloby, ktorými sa domáhali konštatovania, že ich pracovnoprávny vzťah sudcov v aktívnej službe nebol k uvedenému dátumu zmenený na status sudcov na dôchodku. Domáhali sa aj nariadenia predbežných opatrení. CP a DO na podporu týchto žalôb namietajú okrem iného porušenie zákazu diskriminácie na základe veku upraveného v článku 2 ods. 1 smernice 2000/78.[11] Aj v tomto prípade CP a DO napadli opatrenia, ktoré Súdny dvor v rozsudku z 24. júna 2019, Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu),[12] vyhlásil za nezlučiteľné s právom EÚ.

36. Senát Najvyššieho súdu pre pracovnoprávne veci a veci sociálneho zabezpečenia (ďalej len „senát pre pracovnoprávne veci a veci sociálneho zabezpečenia“), na ktorý A. K., CP a DO (spolu len „žalobcovia“) podali svoje žaloby, uvádza okrem iného tieto pripomienky.

37. Pred nadobudnutím účinnosti zákona o Najvyššom súde z roku 2017 bol senát pre pracovnoprávne veci a veci sociálneho zabezpečenia[13] príslušný na preskúmavanie odvolaní voči uzneseniam ŠSR a spory vzniknuté z pracovnoprávnych vzťahov sudcov Najvyššieho súdu riešili pracovnoprávne súdy. Podľa článku 27 ods. 1 druhého a tretieho pododseku zákona o Najvyššom súde z roku 2017 bola právomoc na rozhodovanie týchto vecí prenesená na disciplinárny senát Najvyššieho súdu (ďalej len „disciplinárny senát“).[14] K dňom podania návrhov na začatie prejudiciálneho konania však do disciplinárneho senátu neboli vymenovaní nijakí sudcovia, takže fakticky neexistoval.

38. V súvislosti s vecami C-624/18 a C-625/18 si teda vnútroštátny súd kladie otázku, či vzhľadom na nevymenovanie sudcov do disciplinárneho senátu môže neuplatniť vnútroštátnu právnu úpravu, ktorá priznáva právomoc disciplinárnemu senátu, a sám prevziať právomoc vzhľadom na potrebu zabezpečiť účinnú ochranu práv účastníkov konania v zmysle práva EÚ, pokiaľ ide o vekovú diskrimináciu.[15] Vnútroštátny súd uvádza, že keďže neexistuje súd, ktorý by bol schopný zabezpečiť právnu ochranu v spore vo veci samej, tieto ustanovenia by sa mali v rozsahu, v akom vylučujú senát pre pracovnoprávne veci a veci sociálneho zabezpečenia, považovať za nezlučiteľné s článkom 47 Charty a článkom 9 ods. 1 smernice 2000/78. Ďalej uvádza, že táto otázka by sa mohla stať irelevantnou, lebo kým prebieha konanie vo veci samej, v novovytvorených senátoch Najvyššieho súdu sa obsadzujú miesta.

39. V každom prípade má vnútroštátny súd pochybnosti o tom, či postup výberu sudcov do disciplinárneho senátu poskytuje dostatočné záruky nezávislosti požadované v zmysle práva EÚ, keďže sudcov menuje prezident republiky na návrh ŠSR.[16] Poukazuje na to, že novelou zákona o ŠSR z roku 2017 bol zavedený mechanizmus výberu sudcovských členov ŠSR, v rámci ktorého týchto členov už vyberá Sejm (dolná komora poľského parlamentu), a nie sudcovia. V dôsledku toho sudcov Najvyššieho súdu vyberá v Poľsku orgán, ktorého zloženie určuje predovšetkým zákonodarná a výkonná moc.

11 Článok 2 ods. 1 smernice 2000/78 stanovuje: „Na účely tejto smernice sa pod pojmom ‚zásada rovnakého zaobchádzania‘ rozumie, že nemá existovať žiadna priama alebo nepriama diskriminácia založená na ktoromkoľvek z dôvodov uvedených v článku 1“. Článok 1 smernice sa okrem iného odvoláva na diskrimináciu na základe veku.

12 EU:C:2019:531.

13 Vnútroštátny súd poukazuje na to, že pred nadobudnutím účinnosti zákona o Najvyššom súde z roku 2017 sa tento senát nazýval senát pre pracovnoprávne veci, veci sociálneho zabezpečenia a verejné záležitosti.

14 V súvislosti s vecou C-585/18 vnútroštátny súd uvádza, že sa to týka sudcov Najvyššieho správneho súdu.

15 Vnútroštátny súd sa odvoláva na rozsudky z 9. marca 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49); z 19. júna 1990, Factortame a i. (C-213/89, EU:C:1990:257), a z 13. marca 2007, Unibet (C-432/05, EU:C:2007:163).

16 Vnútroštátny súd uvádza najmä rozsudky z 27. februára 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117), a z 25. júla 2018, Minister for Justice and Equality (Nedostatky súdneho systému) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586).

40. Vnútroštátny súd ďalej uvádza, že voľba členov aktuálnej ŠSR nie je transparentná, sudcovskí členovia ŠSR nezastupujú celú sudcovskú obec, činnosť ŠSR sa vyznačuje nezaujímaním stanovísk na obranu nezávislosti Najvyššieho súdu a jeho sudcov, a ako ukazuje konanie vo veci C-585/18, prax ŠSR pri rozhodovaní o žiadostiach sudcov Najvyššieho súdu, ktorí dosiahli vek 65 rokov a chcú pokračovať vo výkone funkcie, spočíva vo vydávaní negatívnych stanovísk, v ktorých nie je uvedené dostatočné odôvodnenie, na základe ktorého by si prezident republiky mohol utvoriť názor o dotknutom kandidátovi.

41. Pokiaľ ide o postup výberu sudcov menovaných do disciplinárneho senátu, vnútroštátny súd uvádza, že Najvyšší súd je z tohto postupu vylúčený, a kým nebudú po prvý raz obsadené všetky miesta v disciplinárnom senáte, v senáte môžu zasadať len sudcovia Najvyššieho súdu vymenovaní prezidentom republiky. Ďalej okrem iného uvádza, že podmienky výberového konania boli pozmenené. Podľa článkov 35 a 44 zákona o ŠSR bola zrušená požiadavka, aby kandidáti predložili určité dokumenty týkajúce sa ich kvalifikácie v rámci zostavovania zoznamu odporúčaných kandidátov, a bolo zavedené pravidlo, podľa ktorého ak sa všetci účastníci konania neodvolajú voči individuálnemu uzneseniu týkajúcemu sa vymenovania na miesto sudcu Najvyššieho súdu, tá časť uznesenia, ktorá sa týka rozhodnutia o predložení návrhu na vymenovanie na miesto sudcu Najvyššieho súdu, sa stáva právoplatnou. Vnútroštátny súd uvádza, že v dôsledku toho je vylúčené účinné súdne preskúmanie. Navyše sa domnieva, že medzi odporúčanými kandidátmi ŠSR do disciplinárneho senátu sú osoby zaviazané politickej moci.

42. Pokiaľ Súdny dvor konštatuje, že disciplinárny senát nespĺňa požiadavky nezávislosti v zmysle práva EÚ, vnútroštátny súd sa pýta, či môže vylúčiť uplatnenie ustanovení vnútroštátneho práva, ktoré bránia jeho právomoci v týchto sporoch.[17] Pokiaľ ide o veci C-624/18 a C-625/18, vnútroštátny súd sa domnieva, že aby bola zabezpečená účinnosť práva EÚ, všeobecná právomoc senátu pre pracovnoprávne veci a veci sociálneho zabezpečenia v pracovnoprávnych veciach týkajúcich sa diskriminácie ho oprávňuje na prejednanie sporov vo veci samej, v ktorých ide o vekovú diskrimináciu v zmysle smernice 2000/78.[18]

43. Za týchto okolností Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) rozhodol prerušiť konanie vo veci C-585/18 a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 267 tretí odsek ZFEÚ v spojení s článkom 19 ods. 1 a článkom 2 ZEÚ, ako aj článkom 47 [Charty základných práv] vykladať v tom zmysle, že za nezávislý súd v zmysle práva EÚ sa považuje aj novovytvorený senát súdu posledného stupňa členského štátu, ktorý je príslušný na rozhodovanie o odvolaní podanom sudcom vnútroštátneho súdu a ktorý je obsadený výlučne sudcami volenými vnútroštátnym orgánom dohliadajúcim na nezávislosť súdov (Štátna súdna rada), ale ktorý s ohľadom na spôsob, akým bol tento orgán obsadený a akým funguje, nezaručuje nezávislosť od zákonodarnej a výkonnej moci?

2. V prípade zápornej odpovede na prvú otázku: má sa článok 267 tretí odsek ZFEÚ v spojení s článkom 19 ods. 1 a článkom 2 ZEÚ, ako aj článkom 47 [Charty základných práv] vykladať v tom zmysle, že neprísluší senát súdu posledného stupňa členského štátu, ktorý spĺňa požiadavky kladené právom EÚ na súd a ktorému bol predložený opravný prostriedok v rámci sporu týkajúceho sa práva EÚ, je povinný neuplatňovať ustanovenia vnútroštátneho zákona, ktoré vylučujú jeho príslušnosť v tejto veci?“

17 Vnútroštátny súd odkazuje na rozsudky z 9. marca 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49), a zo 17. apríla 2018, Egenberger (C-414/16, EU:C:2018:257).

18 Vnútroštátny súd sa odvoláva na rozsudky z 22. mája 2003, Connect Austria (C-462/99, EU:C:2003:297), a z 2. júna 2005, Koppensteiner (C-15/04, EU:C:2005:345).

44. Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) rozhodol prerušiť konanie aj vo veciach C-624/18 a C-625/18 a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa článok 47 Charty základných práv Európskej únie v spojení s článkom 9 ods. 1 [smernice 2000/78] vykladať v tom zmysle, že v prípade podania opravného prostriedku na súde posledného stupňa členského štátu, ktorým sa namieta porušenie zákazu diskriminácie na základe veku v prípade sudcu tohto súdu a zároveň sa žiada o vydanie predbežného opatrenia na zabezpečenie uplatňovaného nároku, je tento súd povinný – v záujme ochrany práv vyplývajúcich z práva EÚ prostredníctvom predbežných opatrení podľa vnútroštátneho práva – neuplatňovať vnútroštátne právne predpisy, ktorými sa príslušnosť v právnom spore, v ktorom bol opravný prostriedok podaný, priznáva organizačnej jednotke tohto súdu, ktorá nie je funkčná, lebo príslušné sudcovské miesta neboli obsadené?

2. V prípade, že sudcovské miesta organizačnej jednotky, ktorá je podľa vnútroštátneho práva príslušná na rozhodovanie o predloženom opravnom prostriedku, boli obsadené: má sa článok 267 tretí odsek ZFEÚ v spojení s článkom 19 ods. 1 a článkom 2 ZEÚ, ako aj článkom 47 Charty základných práv vykladať v tom zmysle, že za nezávislý súd v zmysle práva EÚ sa považuje aj novovytvorený senát súdu posledného stupňa členského štátu, ktorý je príslušný na rozhodovanie právneho sporu sudcu vnútroštátneho súdu v prvom alebo druhom stupni a ktorý je obsadený výlučne sudcami volenými vnútroštátnym orgánom dohliadajúcim na nezávislosť súdov, konkrétne [ŠSR], ale ktorý s ohľadom na spôsob, akým bol tento orgán obsadený a akým funguje, nezaručuje nezávislosť od zákonodarnej a výkonnej moci?

3. V prípade zápornej odpovede na druhú otázku: má sa článok 267 tretí odsek ZFEÚ v spojení s článkom 19 ods. 1 a článkom 2 ZEÚ, ako aj článkom 47 Charty základných práv Európskej únie vykladať v tom zmysle, že neprísluśný senát súdu posledného stupňa členského štátu, ktorý spĺňa požiadavky kladené právom EÚ na súd a ktorému bol predložený opravný prostriedok v rámci sporu týkajúceho sa práva EÚ, je povinný neuplatňovať ustanovenia vnútroštátneho zákona, ktoré vylučujú jeho príslušnosť v tejto veci?“

IV. Konanie na Súdnom dvore

45. Rozhodnutím Súdneho dvora boli tieto veci spojené na účely písomnej a ústnej časti konania, ako aj rozsudku.

46. Uznesením z 26. novembra 2018 predseda Súdneho dvora vyhovel návrhu vnútroštátneho súdu, aby boli tieto veci prejednané v skrátenom konaní v súlade s článkom 23a Štatútu Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Štatút“) a článkom 105 ods. 1 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora. [19]

47. Písomné pripomienky k otázkam položeným v prejednávaných veciach predložil Prokurator Generalny zastępowany przez Prokuraturę Krajową (generálny prokurátor zastúpený Úradom štátneho prokurátora, Poľsko, ďalej len „generálny prokurátor“), Lotyšská republika, Poľská republika, Dozorný orgán EZVO a Európska komisia.

48. S výnimkou Lotyšskej republiky boli títo účastníci konania, ako aj žalobcovia vypočutí na pojednávaní, ktoré sa konalo 19. marca 2019 (ďalej len „prvá časť pojednávania“).

49. V prvej časti pojednávania generálny prokurátor požiadal o vylúčenie predsedu Súdneho dvora sudcu Koena Lenaertsa z prejednávaných vecí. Súdny dvor pod vedením svojho podpredsedu rozhodnutím z 29. marca 2019 túto žiadosť zamietol.

19 A. K. a i., C-585/18, C-624/18 a C-625/18, EU:C:2018:977.

50. ŠSR, ktorá sa nezúčastnila na prvej časti pojednávania, listom z 28. marca 2019 požiadala o konanie ďalšieho pojednávania. Dňa 10. apríla 2019 Súdny dvor rozhodol o pokračovaní pojednávania v prejednávaných veciach, najmä aby mohla byť vypočutá ŠSR.

51. ŠSR a Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) ako účastníci konania spolu so žalobcami, generálnym prokurátorom, Poľskou republikou, Dozorným orgánom EZVO a Európskou komisiou boli vypočutí na pojednávaní, ktoré sa konalo 14. mája 2019 (ďalej len „druhá časť pojednávania“). [20]

V. Zhrnutie pripomienok účastníkov konania

A. Procesné pripomienky

52. Generálny prokurátor a Poľsko tvrdia, že prejudiciálne otázky sú neprípustné, lebo sa stali bezpredmetnými v dôsledku zákona z 21. novembra 2018. Týmto zákonom boli zrušené ustanovenia poľského práva, na ktorých sú spory vo veci samej založené, a tieto spory prestali existovať. [21] Poľsko tiež poukazuje na to, že konania sú podľa poľského práva neplatné, lebo patria do právomoci disciplinárneho senátu v zmysle článkov 27 a 79 zákona o Najvyššom súde z roku 2017.

53. Poľsko a Komisia ďalej tvrdia, že nie je potrebné, aby Súdny dvor odpovedal na prvú otázku vo veciach C-624/18 a C-625/18, lebo do disciplinárneho senátu boli vymenovaní sudcovia a senát teraz vykonáva svoju súdnu funkciu.

54. Generálny prokurátor a Poľsko taktiež tvrdia, že prejudiciálne otázky sú neprípustné, lebo situácia, ktorá je predmetom sporov vo veci samej, sa netýka práva EÚ. Generálny prokurátor najmä zdôrazňuje, že článok 19 ods. 1 ZEÚ nepriznáva EÚ právomoc v súvislosti s pôsobením súdnych rád a že prejednávané veci sa líšia od rozsudku Súdneho dvora Associação Sindical dos Juízes Portugueses. [22] Generálny prokurátor sa domnieva, že článok 47 Charty nemôže byť základom pre normy záväzné pre Poľsko, lebo dotknutá poľská právna úprava o Najvyššom súde a ŠSR nepredstavuje prípad uplatnenia práva EÚ v zmysle článku 51 ods. 1 Charty. Podľa generálneho prokurátora dochádza aj k rozporu s článkom 1 ods. 1 Protokolu č. 30 o uplatňovaní Charty základných práv Európskej únie na Poľsko a Spojené kráľovstvo. [23]

55. Žalobcovia a Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) tvrdia, že prejudiciálne otázky sú naďalej nevyhnutné, lebo zákon z 21. novembra 2018 neupravuje problematiku, o ktorej treba rozhodnúť. Sąd Najwyższy (Najvyšší súd) sa domnieva, že článok 4 tohto zákona nemá automaticky za následok ukončenie sporov a vnútroštátny súd je z vecného hľadiska príslušný na riešenie sporov vo veci samej.

56. Komisia tvrdí, že prejudiciálne otázky okrem prvej otázky vo veciach C-624/18 a C-625/18 sú nevyhnutné na to, aby vnútroštátny súd mohol rozhodnúť o predbežnej otázke (*quaestio in limine litis*) určenia príslušného senátu Najvyššieho súdu na vyriešenie sporov. Podľa jej názoru zákon z 21. novembra 2018 nemá vplyv na odpoveď na prejudiciálne otázky, judikatúra uvádzaná Poľskom sa líši od prejednávaných vecí a vnútroštátny zákonodarca nemôže zasahovať do mechanizmu prejudiciálnych konaní.

20 Predseda Súdneho dvora v druhej časti pojednávania uviedol, že disciplinárny senát sa síce v súlade s Rokovacím poriadkom Súdneho dvora nemôže zúčastniť na konaní v prejednávaných veciach, lebo nie je účastníkom konania vo veci samej, ako je uvedené v návrhoch na začatie prejudiciálneho konania predložených vnútroštátnym súdom, Súdny dvor sa však rozhodol akceptovať dokumenty disciplinárneho senátu, ktoré 14. mája 2019 predložila ŠSR, najmä uznesenie č. 6 zo zasadnutia sudcov disciplinárneho senátu Najvyššieho súdu z 13. mája 2019, ktoré obsahuje stanovisko senátu k prejednávaným veciam a ktorým sa zaoberám v nižšie uvedenej analýze (pozri body 140 a 141 nižšie).

21 Poľsko sa odvoláva najmä na rozsudky z 9. decembra 2010, Fluxys (C-241/09, EU:C:2010:753), a z 27. júna 2013, Di Donna (C-492/11, EU:C:2013:428), ako aj na uznesenie z 3. marca 2016, Euro Bank (C-537/15, EU:C:2016:143).

22 Rozsudok z 27. februára 2018, C-64/16, EU:C:2018:117.

23 Ú. v. EÚ C 202, 2016, s. 312 (ďalej len „protokol č. 30“).

57. Komisia ďalej tvrdí, že situácia, ktorá je predmetom sporov vo veci samej a v ktorej sa žalobcovia dovolávajú práv v súvislosti s vekovou diskrimináciou v zmysle smernice 2000/78, patrí do oblastí, na ktoré sa vzťahuje právo EÚ podľa článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, a z tohto dôvodu sa uplatní aj článok 47 Charty.

B. Podstata

1. Prvá otázka vo veciach C-624/18 a C-625/18 a praktická nefunkčnosť disciplinárneho senátu

58. Poľsko sa domnieva, že na túto otázku treba odpovedať záporne. Podľa jeho názoru práva žalobcov neboli porušené, a ak vnútroštátny súd odmietne uplatniť vnútroštátne ustanovenia, ktoré vyhradzujú právomoc disciplinárnemu senátu, povedie to k situácii, v ktorej ani jeden zo senátov Najvyššieho súdu nemá právomoc na prejednanie sporov. Ďalej okrem iného uvádza, že článok 47 Charty a článok 9 ods. 1 smernice 2000/78 nie sú pre žalobcov nijako užitočné na podporu konania, ktoré by bolo v rozpore s poľským ústavným právom.

59. Lotyšsko a Dozorný orgán EZVO navrhujú, aby Súdny dvor odpovedal na túto otázku kladne. Dozorný orgán EZVO sa domnieva, že pokiaľ súd s výlučnou právomocou na prejednanie problematiky patriacej do pôsobnosti práva EÚ a EHP ešte nie je funkčný, *de facto* neexistuje súd, ktorý by vec prejednal; znamená to odopretie prístupu k spravodlivosti a vnútroštátny súd je v zmysle práva EÚ povinný vylúčiť uplatnenie dotknutých vnútroštátnych ustanovení a prijať právomoc s cieľom zabezpečiť prejednanie žalôb podaných podľa práva EÚ.[24]

2. Prvá otázka vo veci C-585/18 a druhá otázka vo veciach C-624/18 a C-625/18 a nezávislosť disciplinárneho senátu

60. Žalobcovia tvrdia, že disciplinárny senát nespĺňa kritériá potrebné na zabezpečenie účinnej súdnej ochrany podľa článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ a práva na nezávislý a nestranný súd podľa článku 47 Charty, keďže ŠSR bola vymenovaná spôsobom, v dôsledku ktorého je závislá od politickej moci. Výber sudcov zo strany ŠSR podľa ich názoru vyvoláva pochybnosti o nezávislosti týchto sudcov, ktoré narúšajú dôveru občanov v súdnictvo. Rovnako sa domnievajú, že pojem nezávislosť treba vykladať podľa kontextu, a teda judikatúra Súdneho dvora týkajúca sa nezávislosti „súdneho orgánu“ v zmysle článku 267 ZFEÚ nemá rozhodujúci význam.

61. Žalobcovia uvádzajú najmä tri prvky, ktoré vyvolávajú dojem, že ŠSR je závislá od politickej moci. Po prvé ŠSR vybrala sudcov na vymenovanie do disciplinárneho senátu prezidentom republiky po predčasnom ukončení funkčných období bývalých členov ŠSR, čo je podľa nich v rozpore s článkom 187 ods. 3 poľskej Ústavy, ktorá upravuje štvorročné funkčné obdobie.[25] Po druhé poukazujú na to, že 15 sudcovských členov navrhuje Sejm, a nie sudcovia, čo je v rozpore s usmerneniami Rady Európy[26] a v dôsledku čoho 23 z 25 členov ŠSR navrhuje zákonodarná a výkonná moc. Po tretie zdôrazňujú, že reforma ŠSR bola zavedená súbežne s ďalšími reformami

24 Dozorný orgán EZVO odkazuje na rozsudky z 9. marca 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49), a z 19. júna 1990, Factortame a i. (C-213/89, EU:C:1990:257).

25 Žalobcovia v tomto smere odkazujú na rozsudok ESĽP z 12. marca 2019, Ástráðsson v. Island, CE:ECHR:2019:0312JUD002637418.

26 Žalobcovia odkazujú najmä na odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy CM/Rec(2010)12, Sudcovia: nezávislosť, efektívnosť a zodpovednosť, 17. november 2010 (ďalej len „odporúčanie z roku 2010“).

poľského súdnictva, čo viedlo okrem iného k uplatneniu mechanizmu upraveného v článku 7 ods. 1 ZEÚ proti Poľsku [27] a pozastaveniu členstva ŠSR v Európskej sieti súdnych rád. [28] Kritizujú aj tvrdenia založené na riešeniach prijatých v iných členských štátoch, lebo situácia v Poľsku je vzhľadom na tieto tri prvky odlišná.

62. ŠSR tvrdí, že Súdny dvor sa musí nechať viesť faktami, a nie dojmami, a disciplinárny senát spĺňa kritériá stanovené v judikatúre Súdneho dvora týkajúcej sa článku 267 ZFEÚ vrátane nezávislosti. ŠSR sa domnieva, že nemá vplyv na disciplinárny senát, lebo spojenie medzi týmito dvoma orgánmi sa končí, keď ŠSR odporučí konkrétnych kandidátov. Ďalej tvrdí, že poľská právna úprava o ŠSR zlepšuje reprezentatívnosť sudcovských členov a umožňuje skupinám sudcov uchádzať sa o členstvo.

63. Generálny prokurátor tvrdí, že zmeny spôsobu menovania členov ŠSR a výberu sudcov disciplinárneho senátu neohrozujú nezávislosť poľského súdnictva. Generálny prokurátor okrem iného zdôrazňuje, že menovanie sudcovských členov ŠSR zo strany Sejmu podporuje viacero ústavných zásad, ako aj demokratickú legitímnosť. Podľa generálneho prokurátora ŠSR nie je súdnym orgánom v zmysle článku 173 poľskej Ústavy, takže poľská právna úprava týkajúca sa ŠSR nepredstavuje narušenie nezávislosti súdnictva a navyše zaručuje nestrannú činnosť ŠSR. Generálny prokurátor v prvej časti pojednávania najmä uviedol, že článok 44 ods. 1b zákona o ŠSR zavádza účinný systém, ktorý umožňuje zamietnutým sudcovským kandidátom podať opravný prostriedok a zároveň neblokuje výberové konanie na obsadenie voľných miest.

64. Generálny prokurátor ďalej tvrdí, že riešenia prijaté v Poľsku sú obdobné ako v iných členských štátoch a že na členské štáty by sa nemali vzťahovať dvojaké normy. Generálny prokurátor zdôrazňuje, že disciplinárny senát má v poľskej spoločnosti širokú podporu a že v poľskom právnom poriadku existujú záruky zabezpečujúce jeho nezávislosť. Generálny prokurátor v prvej časti pojednávania v súvislosti s článkom 131 zákona o Najvyššom súde z roku 2017 ďalej uviedol, že prezident republiky vymenúva sudcov s cieľom po prvý raz obsadiť miesta v disciplinárnom senáte Najvyššieho súdu, lebo menovanie sudcov na Najvyšší súd je spojené s miestom v konkrétnom senáte, a teda nie je možné vymenovať sudcu, ktorý je členom iného senátu uvedeného súdu, pokiaľ tento sudca nepodá výpoveď.

65. Lotyšsko sa domnieva, že Súdny dvor by mal na túto otázku odpovedať záporne. Poukazuje na to, že nezávislosť súdov a sudcov nie je samoúčelná, ale ide o nástroj na zabezpečenie posilnenej demokracie a právneho štátu, ako aj o nevyhnutný predpoklad práva na spravodlivé súdne konanie, ktoré okrem iného uznáva lotyšský právny poriadok. [29]

66. Poľsko tvrdí, že článok 267 tretí odsek ZFEÚ, článok 19 ods. 1 ZEÚ, článok 2 ZEÚ a článok 47 Charty je potrebné vykladať v tom zmysle, že nezávislosť sudcu vnútroštátneho súdu nesmie byť nijakým spôsobom dotknutá jeho menovaním v rámci vnútroštátneho postupu, na ktorom sa podieľa súdna rada, ktorej zriadenie patrí do výlučnej právomoci dotknutého členského štátu. Podľa jeho názoru je postup výberu sudcov Najvyššieho súdu v Poľsku vrátane disciplinárneho senátu v súlade s judikatúrou Súdneho dvora týkajúcou sa nezávislosti v zmysle článku 267 ZFEÚ. [30] V prvej a druhej časti pojednávania zdôraznilo, že normy nezávislosti v zmysle článku 267 ZFEÚ sa nesmú vykladať odlišne od noriem v zmysle článku 19 ods. 1 ZEÚ a článku 47 Charty, a keďže ŠSR nie je súdnym orgánom, požiadavky nezávislosti súdnictva sa na ňu nevzťahujú.

27 Pozri poznámku pod čiarou 3 vyššie.

28 Európska sieť súdnych rád (ENCJ), stanovisko Rady ENCJ k členstvu poľskej ŠSR prijaté 16. augusta 2018, dostupné na adrese http://www.encj.eu/ (ďalej len „stanovisko ENCJ“). Pozri poznámku pod čiarou 93 nižšie.

29 Lotyšsko odkazuje najmä na rozsudok Satversmes tiesa (Ústavný súd) č. 2009-11-01 z 18. januára 2010.

30 Poľsko odkazuje najmä na rozsudky zo 17. septembra 1997, Dorsch Consult (C-54/96, EU:C:1997:413), z 21. marca 2000, Gabalfrisa a i. (C-110/98 až C-147/98, EU:C:2000:145), z 13. decembra 2012, Forposta a ABC Direct Contact (C-465/11, EU:C:2012:801), a z 31. januára 2013, D a A (C-175/11, EU:C:2013:45).

67. Poľsko uvádza, že sudcov v Poľsku vrátane sudcov disciplinárneho senátu menuje prezident republiky na návrh ŠSR na dobu neurčitú; prezident republiky pri výkone svojej ústavnej výsady menovať sudcov nie je viazaný stanoviskom ŠSR a koná v súlade s poľskou Ústavou.[31] Tento postup sa podľa názoru Poľska neodchyľuje od postupu platného v iných členských štátoch a na súdoch EÚ, kde je účasť sudcovských zástupcov obmedzená, a skutočnosť, že sudcov vyberá ŠSR, ktorá je zložená zo sudcov a politikov, nemá vplyv na nezávislosť sudcov vymenovaných prezidentom republiky. Ďalej tvrdí, že nezávislosť sudcov disciplinárneho senátu je výsledkom prepracovaného systému záruk a súvisí najmä s ich menovaním na dobu neurčitú, neodvolateľnosťou, imunitou, povinnosťou zostať apolitickí a zdržať sa výkonu iných pracovných činností, ako aj odmeňovaním.

68. Poľsko ďalej okrem iného tvrdí, že voľba 15 sudcovských členov ŠSR v Sejme posilňuje demokratickú legitímnosť a reprezentatívnosť ŠSR a že rozsudok Trybunał Konstytucyjny (Ústavný súd) z 25. marca 2019 (K 12/18) rozptýlil pochybnosti o jej súlade s poľskou Ústavou. V prvej časti pojednávania ďalej poukázalo na to, že funkčné obdobie predchádzajúcej ŠSR bolo skrátené v dôsledku nového spôsobu výberu sudcovských členov a potreby zjednotiť funkčné obdobia a že v praxi boli funkčné obdobia väčšiny jej členov skrátené len o krátky čas.

69. Dozorný orgán EZVO tvrdí, že disciplinárny senát nie je nezávislým súdnym orgánom v zmysle článku 267 ZFEÚ. Tvrdí najmä, že štáty musia usporiadať svoje súdne systémy v súlade s právom EÚ a EHP a musia brať na zreteľ zásadu zachovania úrovne nezávislosti súdnictva, ktorá sa odráža v práve EÚ a v usmerneniach Rady Európy.[32] Domnieva sa, že zmenou zloženia orgánu povereného výberom sudcov v tom zmysle, že sa skladá z väčšiny členov menovaných zákonodarnými a výkonnými orgánmi, vzniká prepojenie s týmito orgánmi, ktoré môže narušiť nezávislosť sudcov vymenovaných týmto spôsobom. Podľa Dozorného orgánu EZVO to platí najmä v prípade, že zmena zloženia je súčasťou širších zmien oslabujúcich nezávislosť súdnictva, a samotné zdanie možnosti vonkajšieho vplyvu plynúceho z týchto okolností narúša dôveru verejnosti v súdy.[33]

70. Komisia tvrdí, že požiadavky nezávislosti a nestrannosti podľa článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ a článku 47 Charty treba vykladať v tom zmysle, že taký súdny orgán, akým je disciplinárny senát, ktorý je zriadený za takých okolností ako v spore vo veci samej a má právomoc rozhodovať v sporoch týkajúcich sa postavenia sudcov, tieto požiadavky nespĺňa.[34] Článok 267 ZFEÚ podľa jej názoru nie je relevantný, lebo spor sa netýka toho, či možno orgán podávajúci návrh na začatie prejudiciálneho konania považovať za „súdny orgán“.

71. Komisia uznáva, že zapojenie politického orgánu do postupu menovania sudcov v zásade samo osebe nemusí mať vplyv na nezávislosť alebo nestrannosť vymenovaných sudcov.[35] Poukazuje však na to, že zdanie nezávislosti a nestrannosti je jednou zo zložiek nezávislosti súdnictva.[36] Tvrdí, že v prejednávaných veciach viacero prvkov posudzovaných spoločne tvorí „štrukturálny zlom“, t. j. štrukturálnu nespojitosť vyplývajúcu z množstva legislatívnych zmien súbežne zavedených v Poľsku, v dôsledku čoho nie je možné rozptýliť legitímne pochybnosti, pokiaľ ide o odolnosť disciplinárneho senátu voči vonkajším faktorom a jeho neutralitu vo vzťahu k protichodným záujmom.

31 Poľsko odkazuje najmä na článok 179 v spojení s článkom 144 ods. 3 bodom 17 poľskej Ústavy.

32 Dozorný orgán EZVO poukazuje na články 2, 7 a 49 ZEÚ, článok 53 Charty a Európsku chartu o štatúte sudcov Rady Európy, 8. – 10. júl 1998, DAJ/DOC(98)23 (ďalej len „Európska charta z roku 1998“), bod 1.1.

33 Dozorný orgán EZVO sa odvoláva najmä na rozhodnutie Súdneho dvora EZVO zo 14. februára 2017, Pascal Nobile v. DAS Rechtsschutz-Versicherungs, E-21/16, bod 16.

34 Komisia odkazuje na rozsudky z 27. februára 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117), a z 25. júla 2018, Minister for Justice and Equality (Nedostatky súdneho systému) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586).

35 Komisia sa odvoláva na rozsudok ESĽP z 25. marca 1992, Campbell a Fell v. Spojené kráľovstvo, CE:ECHR:1992:0325JUD001359088.

36 Komisia sa odvoláva najmä na rozsudok ESĽP z 22. októbra 1984, Sramek v. Rakúsko, CE:ECHR:1984:1022JUD000879079; Európska komisia pre demokraciu prostredníctvom práva (Benátska komisia), kontrolný zoznam zásad právneho štátu, štúdia č. 711/2013, 18. marec 2016, CDL-AD(2016)007 (ďalej len „kontrolný zoznam zásad právneho štátu z roku 2016“), bod 75, a odporúčanie z roku 2010, poznámka pod čiarou 26, body 46 a 47.

72. Komisia uvádza, že medzi tieto prvky patrí po prvé skutočnosť, že disciplinárny senát je vytvorený *ex nihilo* s osobitným postavením v porovnaní s ostatnými senátmi Najvyššieho súdu; po druhé skutočnosť, že kým nebudú po prvý raz obsadené všetky miesta v disciplinárnom senáte, môžu ho tvoriť len sudcovia vymenovaní prezidentom republiky; po tretie skutočnosť, že je súčasťou legislatívneho balíka reformy súdnictva v Poľsku, a po štvrté skutočnosť, že senát má právomoc na rozhodovanie sporov týkajúcich sa postavenia sudcov vrátane ich odchodu do dôchodku a rozhodnutí v disciplinárnych konaniach vedených proti sudcom, čo sú aspekty, ktoré tento balík podstatne zmenil. Podľa jej názoru zmeny zloženia ŠSR prispievajú k uvedenému štrukturálnemu zlomu a rozsudok Trybunał Konstytucyjny (Ústavný súd) z 25. marca 2019 (K 12/18) je nepodstatný na posúdenie nezávislosti disciplinárneho senátu v zmysle práva EÚ.

3. Druhá otázka vo veci C-585/18 a tretia otázka vo veciach C-624/18 a C-625/18 a prijatie právomoci z dôvodu, že disciplinárny senát nie je nezávislým súdnym orgánom

73. Žalobcovia tvrdia, že vnútroštátny súd by mal vykladať vnútroštátne právo tak, aby žalobcovia mali možnosť dosiahnuť prejednanie svojich vecí príslušným súdom.

74. Dozorný orgán EZVO tvrdí, že je v rozpore s právom EÚ a EHP, ak má vec týkajúcu sa tohto práva rozhodnúť súd, ktorý nespĺňa požiadavky nezávislosti stanovené európskymi súdmi. Domnieva sa preto, že hoci prijatie právomoci v situácii, keď príslušný súd nespĺňa požiadavky na nezávislý súdny orgán v zmysle práva EÚ a EHP, môže ísť nad rámec vyplnenia procesnej medzery, môže to byť opodstatnené ako dočasné riešenie, pokiaľ je to nevyhnutné na ochranu práv uznaných v práve EÚ a EHP. [37]

75. Komisia tvrdí, že zo zásady prednosti práva EÚ vyplýva, že vnútroštátne ustanovenia priznávajúce právomoc vo veci, ktorá patrí do pôsobnosti práva EÚ, súdu nespĺňajúcemu požiadavky nezávislosti a nestrannosti podľa článku 19 ods. 1 ZEÚ a článku 47 Charty, sa neuplatnia. Domnieva sa, že vzhľadom na dôležitosť zásady nezávislosti súdnictva musí vnútroštátny súd vylúčiť uplatnenie vnútroštátnych ustanovení, ktoré sú podľa jeho názoru v rozpore s touto zásadou. [38]

VI. Analýza

A. Prehľad prístupu

76. Dospel som k záveru, že požiadavky nezávislosti súdnictva stanovené v článku 47 Charty sa majú vykladať v tom zmysle, že senát vnútroštátneho súdu posledného stupňa, akým je disciplinárny senát, ktorý je zriadený za okolností sporu vo veci samej, tieto požiadavky nespĺňa. Pri dosahovaní tohto záveru použijem nasledujúci prístup.

37 Dozorný orgán EZVO sa odvoláva na rozsudky z 9. marca 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49), a z 19. júna 1990, Factortame a i. (C-213/89, EU:C:1990:257).

38 Komisia sa odvoláva na rozsudky z 9. marca 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49), a z 19. januára 2010, Kücükdeveci (C-555/07, EU:C:2010:21).

77. Ako vysvetlím v bode 84 nižšie, dospel som k názoru, že situácia v spore vo veci samej predstavuje prípad, v ktorom členský štát uplatňuje článok 47 Charty v zmysle článku 51 ods. 1 Charty. Nie je preto v pravom zmysle slova potrebné, aby Súdny dvor rozhodol, či došlo aj k širšiemu porušeniu článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ. V časti D.4 nižšie však uskutočním analýzu v súvislosti s porušením článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ s prihliadnutím na skutočnosť, že článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ a v ňom obsiahnutá záruka nezávislosti súdnictva je konkrétnym vyjadrením kľúčovej hodnoty právneho štátu podľa článku 2 ZEÚ. [39]

78. K analýze pristupujem týmto spôsobom, lebo ako som zdôraznil v návrhoch, ktoré som predniesol vo veci Komisia/Poľsko (Nezávislosť všeobecných súdov) (C-192/18), v zásade platí, že „štrukturálny nedostatok, ktorý má navyše za následok uplatnenie práva EÚ členským štátom, sa musí posudzovať z hľadiska oboch ustanovení“. [40]

79. Nakoniec analýza ochrany, ktorú poskytuje článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ, rovnako vyplýva zo širokej vecnej pôsobnosti, ktorú Súdny dvor priznal tomuto ustanoveniu (pozri bod 87 nižšie).

80. Svoje úvahy podrobne uvediem nižšie v častiach C, D a E nižšie; najprv však v časti B preskúmam procesné námietky účastníkov konania v prejednávaných veciach.

B. Právomoc Súdneho dvora

81. Chcem poukázať na to, že v prejednávaných veciach boli podané dve procesné námietky, z ktorých prvá v podstate tvrdí, že situácia v spore vo veci samej nepatrí do pôsobnosti práva EÚ, a druhá tvrdí, že prejudiciálne otázky sa stali bezpredmetnými. Obe sa podľa všetkého týkajú právomoci Súdneho dvora, hoci námietky boli podané v súvislosti s prípustnosťou návrhov na začatie prejudiciálneho konania. [41]

1. Situácia v spore vo veci samej patrí do pôsobnosti práva EÚ

82. Podľa môjho názoru situácia v spore vo veci samej jednoznačne patrí do pôsobnosti práva EÚ.

83. Žalobcovia v spore vo veci samej namietajú porušenie zákazu diskriminácie na základe veku, ktorý stanovuje smernica 2000/78. Na účely uplatnenia tohto nároku majú právo na prístup k nezávislému súdu v zmysle článku 47 Charty. [42]

39 Pozri najmä rozsudky z 27. februára 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, bod 32), a z 24. júna 2019, Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu) (C-619/18, EU:C:2019:531, bod 47).

40 EU:C:2019:529, bod 116.

41 Pozri v tomto smere návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Wahl vo veci Gullotta a Farmaci di Gullotta Davide & C. (C-497/12, EU:C:2015:168, body 16 až 25), a generálny advokát Szpunar vo veci Rendón Marín a CS (C-165/14 a C-304/14, EU:C:2016:75, bod 48). Pokiaľ ide o všeobecnú analýzu, pozri WAHL, N., PRETE, L.: The Gatekeepers of Article 267 TFEU: On Jurisdiction and Admissibility of References for Preliminary Rulings. In: *Common Market Law Review*. (2018) 55, 511.

42 Pozri v tomto smere rozsudok zo 6. novembra 2012, Komisia/Maďarsko (C-286/12, EU:C:2012:687).

84. Je to učebnicový príklad situácie, ktorá sa „riadi“ právom EÚ v zmysle judikatúry Súdneho dvora.[43] Existuje vecné prepojenie medzi situáciou vzniknutou podľa práva členského štátu a dotknutým opatrením EÚ.[44] Keďže v sporoch vo veci samej sa žalobcovia domáhajú prístupu k nezávislému súdu s cieľom zabezpečiť výkon smernice 2000/78, konkrétne práva nebyť diskriminovaný na základe veku, ktoré smernica zaručuje, ide o situáciu, v ktorej členský štát uplatňuje právo EÚ podľa článku 51 ods. 1 Charty.[45] V dôsledku toho konania vo veci samej patria do pôsobnosti článku 47 Charty.

85. Hlavná časť mojej analýzy bude preto založená na článku 47 Charty. Ako som však vysvetlil v bodoch 93 až 101 návrhov, ktoré som predniesol vo veci Komisia/Poľsko (Nezávislosť všeobecných súdov) (C-192/18),[46] keďže článok 47 Charty a článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ vychádzajú z rovnakých prameňov práva a sú ohraničené širšou matricou všeobecných zásad práva EÚ, medzi týmito dvoma ustanoveniami existuje „ústavné premostenie“ a judikatúra, ktorá sa ich týka, sa nevyhnutne prelína.[47] Práve z tejto prelínajúcej sa judikatúry budem vo svojej analýze vychádzať.

86. Situácia v spore vo veci samej navyše patrí do vecnej pôsobnosti článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ.

87. V rozsudku z 24. júna 2019, Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu) (C-619/18),[48] Súdny dvor potvrdil, že pokiaľ ide o vecnú pôsobnosť článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, toto ustanovenie odkazuje na „oblasti, na ktoré sa vzťahuje právo Únie“, bez ohľadu na to, či členské štáty uplatňujú právo Únie v zmysle článku 51 ods. 1 Charty. Keď teda taký orgán, akým je Sąd Najwyższy (Najvyšší súd), má rozhodnúť o otázkach súvisiacich s uplatňovaním alebo výkladom práva EÚ a ako „súdny orgán“ v zmysle práva EÚ je súčasťou súdneho systému členského štátu v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje právo EÚ, dotknutý členský štát má podľa článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ povinnosť zabezpečiť, aby taký orgán spĺňal požiadavky účinnej súdnej ochrany vrátane požiadavky nezávislosti súdnictva, ktorá je spojená s úlohou rozhodovať v sporoch a ktorá je súčasťou „podstaty“ práva na účinnú súdnu ochranu.

88. Nakoniec ako vyplýva z rozsudku Súdneho dvora N. S. a i.,[49] protokol č. 30 nespochybňuje uplatniteľnosť Charty v Poľsku, takže uplatnenie článku 47 Charty nie je v spore vo veci samej vylúčené. Navyše protokol č. 30 sa týka Charty a nezahŕňa článok 19 ods. 1 ZEÚ, pokiaľ je uplatniteľný.[50] Preto ho vylúčim zo svojej analýzy článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, ktorá je uvedená v časti D.4 nižšie.

89. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba procesnú námietku, podľa ktorej situácia v spore vo veci samej nepatrí do pôsobnosti práva EÚ, zamietnuť.

43 Pozri napríklad rozsudky zo 7. marca 2017, X a X (C-638/16 PPU, EU:C:2017:173, bod 45), a z 21. mája 2019, Komisia/Maďarsko (Užívanie poľnohospodárskych pozemkov) (C-235/17, EU:C:2019:432, bod 63 a tam citovanú judikatúru). Pokiaľ ide o zhrnutie právnych noriem na určenie, kedy členské štáty uplatňujú právo EÚ podľa článku 51 ods. 1 Charty, pozri uznesenie zo 7. septembra 2017, Demarchi Gino (C-177/17 a C-178/17, EU:C:2017:656, body 19 až 21 a tam citovanú judikatúru).

44 Pozri rozsudok z 19. apríla 2018, Consorzio Italian Management e Catani Multiservizi (C-152/17, EU:C:2018:264, bod 34 a tam citovanú judikatúru). Pokiaľ ide o všeobecnú analýzu, pozri WARD, A.: Article 51 – Field of Application. In: PEERS, S., HERVEY, T., KENNER, J., WARD, A. (ed.): *The EU Charter of Fundamental Rights: A Commentary*. Hart, 2014, s. 1413 až 1454.

45 Pozri v tomto smere rozsudok z 22. decembra 2010, DEB (C-279/09, EU:C:2010:811).

46 EU:C:2019:529.

47 Je to zjavné v rozsudku Súdneho dvora z 24. júna 2019, Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu) (C-619/18, EU:C:2019:531, najmä body 43, 46, 47, 55 a 57). Súdny dvor v ňom odkázal na rozsudky z 27. februára 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117), v ktorom išlo o výklad článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, a z 25. júla 2018, Minister for Justice and Equality (Nedostatky súdneho systému) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586), ktorý sa týkal sporu s uplatnením práva EÚ a článku 47 Charty, na podporu rovnakých právnych zásad.

48 EU:C:2019:531, najmä body 50, 51, 55 to 59 a tam citovaná judikatúra. Chcem poukázať na to, že jeden generálny advokát zastáva názor, že „každé také prierezové, horizontálne opatrenie, ktoré zo svojej podstaty ovplyvní akékoľvek fungovanie vnútroštátnych súdov, je teda vecou práva EÚ“. Návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Bobek vo veci Torubarov (C-556/17, EU:C:2019:339, bod 55).

49 Rozsudok z 21. decembra 2011, C-411/10 a C-493/10, EU:C:2011:865, body 119 a 120. Pozri tiež návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Trstenjak vo veci N. S. a i. (C-411/10 a C-493/10, EU:C:2011:611, body 167 až 171), a generálna advokátka Kokott vo veci Bonda (C-489/10, EU:C:2011:845, body 21 až 23).

50 Pozri rozsudok z 24. júna 2019, Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu) (C-619/18, EU:C:2019:531, bod 53).

2. Potreba rozsudku Súdneho dvora

90. Domnievam sa, že okrem prvej otázky vo veciach C-624/18 a C-625/18 a praktickej nefunkčnosti disciplinárneho senátu prejudiciálne otázky nie sú bezpredmetné.

91. Podľa ustálenej judikatúry zo znenia a štruktúry článku 267 ZFEÚ vyplýva, že prejudiciálne konanie predpokladá, že pred vnútroštátnymi súdmi skutočne prebieha konanie, v rámci ktorého majú vydať rozhodnutie, pri ktorom budú môcť zohľadniť rozsudok Súdneho dvora vyhlásený v prejudiciálnom konaní.[51] Dôvodom návrhu na začatie prejudiciálneho konania nie je poskytnutie poradných stanovísk o všeobecných alebo hypotetických otázkach, ale potreba spojená s účinným vyriešením sporu.[52] Súdny dvor síce kladie čo najväčší dôraz na posúdenie rozsahu, v akom sú prejudiciálne otázky nevyhnutné, zo strany vnútroštátneho súdu, musí však byť schopný sám uskutočniť posúdenie súvisiace s výkonom svojich úloh najmä na účely určenia svojej právomoci.[53]

92. V dôsledku toho v súvislosti s článkom 267 ZFEÚ Súdny dvor konštatuje, že prejudiciálna otázka sa stáva bezpredmetnou, a teda rozsudok už nie je potrebný,[54] vo všeobecnosti vtedy, keď v priebehu konania dôjde k zmene právneho a/alebo skutkového rámca, ktorý sa týka podstaty prejudiciálnych otázok, napríklad ak dotknutá vnútroštátna právna úprava už nie je platná alebo ak sa rozhodlo o nárokoch žalobcu, v dôsledku čoho odpoveď Súdneho dvora na tieto otázky už nie je potrebná na to, aby mohol vnútroštátny súd rozhodnúť v spore vo veci samej.[55]

93. Na základe toho v prejednávaných veciach súhlasím s Poľskom a Komisiou v tom, že prvá otázka vo veciach C-624/18 a C-625/18 sa stala bezpredmetnou v dôsledku zmeny skutkového rámca, na ktorom je otázka založená. Je nesporné, že podľa návrhov na začatie prejudiciálneho konania podaných vnútroštátnym súdom prezident republiky 20. septembra 2018 vymenoval sudcov disciplinárneho senátu, disciplinárny senát je funkčný a vykonáva svoje súdne funkcie. Chcem tiež poukázať na to, že vnútroštátny súd uviedol, že táto otázka by sa z tohto dôvodu mohla stať irelevantnou (pozri bod 38 vyššie).

94. Za týchto okolností by mal Súdny dvor konštatovať, že už nie je potrebné odpovedať na prvú otázku vo veciach C-624/18 a C-625/18, lebo odpoveď na túto otázku je zbytočná. Chcem však zdôrazniť, že to nijako nebráni právomoci vnútroštátneho súdu prijať právomoc v spore vo veci samej na základe mojej odpovede na druhú otázku vo veci C-585/18 a tretiu otázku vo veciach C-624/18 a C-625/18 a prijatiu právomoci, ktoré pre vnútroštátny súd nevyhnutne vyplýva z môjho záveru, že disciplinárny senát nie je nezávislým súdom (pozri časť E nižšie).

95. Ďalšie otázky položené vnútroštátnym súdom – prvá a druhá otázka vo veci C-585/18 a druhá a tretia otázka vo veciach C-624/18 a C-625/18 – sa však nestali bezpredmetnými.

96. V tomto smere bola na základe rozhodnutia Súdneho dvora vnútroštátnemu súdu zaslaná žiadosť s otázkou, či sa vzhľadom na nadobudnutie účinnosti zákona z 21. novembra 2018 a tvrdenia Poľska, podľa ktorých bude mať tento zákon za následok, že už nebude potrebné rozhodnutie Súdneho dvora v prejednávaných veciach, domnieva, že odpoveď na otázky položené Súdnemu dvoru v týchto veciach je stále nevyhnutná na to, aby mohol rozhodnúť v sporoch vo veci samej.

51 Pozri rozsudok z 5. júna 2018, Kolev a i. (C-612/15, EU:C:2018:392, bod 46 a tam citovanú judikatúru).

52 Pozri uznesenie z 10. januára 2019, Mahmood a i. (C-169/18, EU:C:2019:5, bod 23 a tam citovanú judikatúru).

53 Pozri rozsudok z 24. októbra 2013, Stoilov i Ko (C-180/12, EU:C:2013:693, body 37 a 38).

54 Pozri v tomto smere návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci García Blanco (C-225/02, EU:C:2004:669, body 35 až 39).

55 Pozri napríklad uznesenie z 10. júna 2011, Imran (C-155/11 PPU, EU:C:2011:387), a z 10. januára 2019, Mahmood a i. (C-169/18, EU:C:2019:5).

97. Vnútroštátny súd v odpovedi na túto žiadosť z 25. januára 2019 potvrdil, že odpoveď na položené otázky je stále potrebná na to, aby mohol vydať rozsudok. Uviedol najmä po prvé, že tieto otázky sa týkajú problémov, ktoré zákon z 21. novembra 2018 neupravuje, po druhé, že uvedený zákon neruší *ex tunc* sporné vnútroštátne ustanovenia a ich právne účinky, a po tretie, že článok 4 tohto zákona obmedzuje možnosť získať odpoveď na prejudiciálne otázky a nemožno ho použiť ako právny základ na ukončenie konania.

98. Za týchto okolností nie je zjavné, že výklad práva EÚ požadovaný vnútroštátnym súdom nie je potrebný na vyriešenie sporov, ktoré prejednáva. Ako potvrdzuje odpoveď vnútroštátneho súdu, na vnútroštátnom súde prebiehajú skutočné spory, ktoré účastníci konaní vo veci samej nemôžu spochybniť,[56] a odpoveď Súdneho dvora vnútroštátnemu súdu pomôže určiť súd, ktorý je príslušný na vyriešenie týchto sporov.[57]

99. Navyše chcem poukázať na to, že judikatúra, o ktorú sa opiera Poľsko (pozri bod 52 nižšie), sa v prejednávaných veciach nedá uplatniť. V uvedenej judikatúre sa príslušné zmeny dotkli podstaty prejudiciálnych otázok.[58] V tomto prípade zákon z 21. novembra 2018 nerieši otázky položené vnútroštátnym súdom vzhľadom na to, že uvedený zákon neobsahuje ustanovenia upravujúce disciplinárny senát alebo zloženie ŠSR. Inými slovami, tieto ustanovenia sú stále platné.

100. Pokiaľ ide o údajné účinky článkov 2 a 4 zákona z 21. novembra 2018 na spory vo veci samej, treba brať do úvahy aj to, že v súvislosti s článkom 267 ZFEÚ Súdnemu dvoru neprináleží rozhodovať o záležitostiach vnútroštátneho práva ani určovať, či rozhodnutie, ktorým mu bola vec predložená, bolo prijaté v súlade s ustanoveniami vnútroštátneho práva upravujúcimi organizáciu súdov a súdne konanie.[59] Vnútroštátne súdy posledného stupňa, akým je súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, podľa článku 267 tretieho odseku ZFEÚ v zásade musia Súdnemu dvoru položiť otázky týkajúce sa výkladu práva EÚ a vnútroštátne ustanovenia do tejto povinnosti nesmú zasahovať.[60]

101. Z predchádzajúcich dôvodov je potrebné, aby Súdny dvor rozhodol o prvej a druhej otázke vo veci C-585/18 a o druhej a tretej otázke vo veciach C-624/18 a C-625/18, a procesnú námietku, podľa ktorej sa tieto otázky stali bezpredmetnými, treba zamietnuť.

C. Prvá otázka vo veciach C-624/18 a C-625/18 a praktická nefunkčnosť disciplinárneho senátu

102. Pokiaľ by Súdny dvor nesúhlasil s mojím názorom, že táto otázka sa stala bezpredmetnou, uvádzam nasledujúce pripomienky, ktoré majú byť stručnou a subsidiárnou odpoveďou na uvedenú otázku.

103. V tejto otázke ide v podstate o to, či právo EÚ dáva vnútroštátnemu súdu právomoc rozhodnúť spory vo veci samej vzhľadom na to, že v čase, keď sa žalobcovia dovolávali svojich práv v súvislosti s vekovou diskrimináciou v zmysle smernice 2000/78, súd určený na zabezpečenie výkonu týchto práv v praxi ešte nebol zriadený.

104. Odpoveď na túto otázku je kladná z nasledujúcich dôvodov.

56 Pozri rozsudok z 27. februára 2014, Pohotovosť (C-470/12, EU:C:2014:101, bod 30).

57 Pozri v tomto smere rozsudok z 18. októbra 2011, Boxus a i. (C-128/09, C-134/09 a C-135/09, EU:C:2011:667, bod 28).

58 Pozri rozsudky z 9. decembra 2010, Fluxys (C-241/09, EU:C:2010:753, body 32 až 34), a z 27. júna 2013, Di Donna (C-492/11, EU:C:2013:428, body 27 až 32), ako aj uznesenie z 3. marca 2016, Euro Bank (C-537/15, EU:C:2016:143, body 27 až 30 a 34 až 36).

59 Pozri rozsudok zo 7. júla 2016, Genentech (C-567/14, EU:C:2016:526, bod 22).

60 Pozri rozsudok z 5. apríla 2016, PFE (C-689/13, EU:C:2016:199, body 32 až 34).

105. Po prvé v rozsudku Unibet[61] Súdny dvor rozhodol, že členské štáty majú povinnosť vytvoriť vo vnútroštátnom práve nové opravné prostriedky, ktorými si jednotlivci budú môcť uplatňovať práva priznané právom EÚ, len vtedy, keď nijaké neexistujú. Zdá sa byť nesporné, že práve taká bola situácia v spore vo veci samej, keďže disciplinárny senát nebol funkčný v dôsledku toho, že sudcovia ešte neboli vymenovaní. Vnútroštátny súd tento problém zasadil do rámca povinnosti vnútroštátnych súdov stanovenej v judikatúre, podľa ktorej musia vylúčiť uplatnenie vnútroštátnych ustanovení, ktoré sú v rozpore s právom EÚ, aby zabezpečili jeho plnú účinnosť.[62] Stačí uviesť, že táto povinnosť potvrdzuje rozsudok Súdneho dvora vydaný vo veci Unibet.

106. Okrem toho ako potvrdzuje článok 9 ods. 1 smernice 2000/78,[63] článok 47 Charty zaručuje právo na prístup k súdu.[64] Vnútroštátny súd tento prístup zabezpečuje prejednaním žalôb, ktoré podali žalobcovia v spore vo veci samej.

D. Prvá otázka vo veci C-585/18 a druhá otázka vo veciach C-624/18 a C-625/18 a nezávislosť disciplinárneho senátu

1. Uplatnenie článku 47 Charty

107. Ako som vysvetlil vyššie, v spore vo veci samej členský štát uplatňuje právo EÚ v zmysle článku 51 ods. 1 Charty, a teda ho treba posudzovať vzhľadom na článok 47 Charty. Judikatúra týkajúca sa článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ sa nevyhnutne prelína s judikatúrou týkajúcou sa článku 47 Charty (pozri bod 85 vyššie). Usmernenia vydané európskymi a medzinárodnými inštitúciami, ktoré zakotvujú spoločné zásady členských štátov týkajúce sa nezávislosti súdnictva, sú tiež užitočnou referenciou.[65] Z týchto prameňov budem čerpať pri rozhodovaní, či sú opatrenia, o ktoré ide v spore vo veci samej, v súlade s požiadavkami nezávislosti súdnictva v zmysle práva EÚ.

108. Keďže situáciu v spore vo veci samej je potrebné posudzovať vzhľadom na článok 47 Charty, je dôležité pripomenúť ustanovenia Charty, ktoré sú dôležité pre jej uplatnenie. Článok 47 druhý odsek Charty zodpovedá článku 6 ods. 1 EDĽP, ktorý sa týka práva na spravodlivé súdne konanie. Podľa článku 52 ods. 3 Charty musí byť zmysel a rozsah tohto ustanovenia Charty rovnaký alebo širší ako zmysel a rozsah uvedeného ustanovenia EDĽP, ktorý je určený v znení EDĽP a v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“).[66] Vzhľadom na článok 52 ods. 3 Charty a vysvetlivky k jej článku 47 musí právo EÚ poskytovať „úroveň minimálnej ochrany“ zaručenú článkom 6 ods. 1 EDĽP, pokiaľ ide o dodržiavanie práva na nezávislý a nestranný súd v zmysle judikatúry ESĽP.[67]

61 Rozsudok z 13. marca 2007, C-432/05, EU:C:2007:163, najmä body 40 a 41. Pozri tiež napríklad rozsudok z 3. októbra 2013, Inuit Tapiriit Kanatami a i./Parlament a Rada (C-583/11 P, EU:C:2013:625, body 103 a 104).

62 Rozsudok z 9. marca 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49).

63 Pozri napríklad rozsudok z 8. mája 2019, Leitner (C-396/17, EU:C:2019:375, bod 61 a tam citovanú judikatúru).

64 Pozri napríklad rozsudok z 30. júna 2016, Toma (C-205/15, EU:C:2016:499, bod 42).

65 Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Tančev vo veci Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu) (C-619/18, EU:C:2019:325, bod 72).

66 Pozri Vysvetlivky k Charte základných práv (Ú. v. EÚ C 303, 2007, s. 17), vysvetlivky k článku 47, s. 30, a k článku 52, s. 34.

67 Pozri rozsudok z 21. mája 2019, Komisia/Maďarsko (Užívanie poľnohospodárskych pozemkov) (C-235/17, EU:C:2019:432, bod 72). V tejto súvislosti chcem poznamenať, že v rozsudku z 24. júna 2019, Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu), EU:C:2019:531, najmä v bodoch 76 a 79, Súdny dvor podriadil zásadu neodvolateľnosti sudcov kritériu proporcionality. Tu chcem poukázať na to, že podľa článku 52 ods. 3 Charty právo EÚ zakotvuje zásadu neodvolateľnosti a nezávislosti sudcov do úrovne minimálnej ochrany zaručenej v zmysle judikatúry ESĽP.

109. Nakoniec čo sa týka tvrdení Poľska, výklad článku 267 ZFEÚ sa nejaví byť nevyhnutný pre výsledok sporov vo veci samej, lebo nebola položená nijaká otázka, ktorá by si vyžadovala rozhodnutie Súdneho dvora najmä o tom, či určitý orgán patrí pod pojem „súdny orgán“ na účely článku 267 ZFEÚ alebo či má vnútroštátny súd právo alebo povinnosť podať návrh na začatie prejudiciálneho konania v zmysle tohto ustanovenia.

110. Súdny dvor síce vo svojej nedávnej judikatúre poukázal na to, že „nezávislosť vnútroštátnych súdov je najmä nevyhnutná na zabezpečenie správneho fungovania systému súdnej spolupráce, ktorá je stelesnená v mechanizme prejudiciálneho konania zakotvenom v článku 267 ZFEÚ“, a že tento mechanizmus môže „aktivovať iba orgán, ktorý je poverený uplatňovaním práva Únie a ktorý predovšetkým spĺňa toto kritérium nezávislosti“,[68] v nijakom prípade tým však nenaznačil, že pramene, ktorými sa riadi nezávislosť, treba hľadať výlučne v judikatúre vydanej podľa článku 267 ZFEÚ.

111. Navyše keď Súdny dvor posudzuje kritérium nezávislosti pri určovaní, či orgán spĺňa kritériá „súdneho orgánu“ na účely predloženia návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, ide o *kvalitatívne odlišný postup* než pri posudzovaní, či boli splnené požiadavky nezávislosti súdnictva podľa článku 47 Charty, ako aj článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ.[69]

112. V rámci mechanizmu prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ Súdny dvor skúma otázku súvisiacu s konaním, ktoré mu je predložené, ktorá sa týka orgánov oprávnených predkladať návrhy na začatie prejudiciálneho konania a súvisí s cieľmi tohto mechanizmu spočívajúcimi v nastolení dialógu medzi Súdnym dvorom a vnútroštátnymi súdmi a v zabezpečení jednotného výkladu práva EÚ.[70]

113. V rámci článku 47 Charty, ako aj článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ Súdny dvor uskutočňuje hmotnoprávne posúdenie, najmä pokiaľ ide o to, či dotknuté opatrenie narúša nezávislosť súdnictva v súlade s požiadavkami upravenými v týchto ustanoveniach.

114. Čo je ešte dôležitejšie a ako som uviedol vyššie, vďaka článku 52 ods. 3 Charty zaručuje právo EÚ nezávislosť súdnictva prinajmenšom na úrovni stanovenej v článku 6 ods. 1 EDĽP (pozri bod 108 vyššie). Aj keby však judikatúra Súdneho dvora týkajúca sa kritéria nezávislosti podľa článku 267 ZFEÚ (v rámci určovania, či konkrétny orgán môže podať návrh na začatie prejudiciálneho konania na Súdny dvor) nedosahovala „úroveň minimálnej ochrany“ zaručenú článkom 6 ods. 1 EDĽP,[71] v každom prípade by musela byť pozdvihnutá na túto úroveň.

2. Obsah záruky nezávislosti súdnictva v zmysle práva EÚ

115. Je užitočné pripomenúť, že Súdny dvor uznal, že článok 47 Charty potvrdzuje zásadu účinnej súdnej ochrany, ktorá je všeobecnou zásadou práva EÚ vychádzajúcou z ústavných tradícií spoločných pre členské štáty, je zakotvená v článkoch 6 a 13 EDĽP[72] a prostredníctvom nej je chránený právny štát ako hodnota Únie podľa článku 2 ZEÚ.[73] Obsah záruky nezávislosti súdnictva v zmysle práva EÚ je takýto.

68 Pozri najmä rozsudky z 27. februára 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, bod 43), a z 25. júla 2018, Minister for Justice and Equality (Nedostatky súdneho systému) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, bod 54).

69 Pozri v tomto smere rozsudok zo 4. februára 1999, Köllensperger a Atzwanger (C-103/97, EU:C:1999:52, bod 24), ako aj návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Wahl vo veci Torresi (C-58/13 a C-59/13, EU:C:2014:265, body 45 až 54), a generálny advokát Bobek vo veci Pula Parking (C-551/15, EU:C:2016:825, body 81 až 107).

70 Pozri napríklad rozsudky z 5. decembra 2017, M.A.S. a M.B. (C-42/17, EU:C:2017:936, body 22 a 23), a z 24. júna 2019, Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu) (C-619/18, EU:C:2019:531, bod 45 a tam citovanú judikatúru). Pokiaľ ide o všeobecnú analýzu, pozri BROBERG, M., FENGER, N.: *Preliminary References to the European Court of Justice*. 2. vydanie. Oxford University Press, 2014, s. 60 až 106.

71 Pozri rozsudok z 21. mája 2019, Komisia/Maďarsko (Užívanie poľnohospodárskych pozemkov) (C-235/17, EU:C:2019:432, bod 72).

72 Pozri napríklad rozsudok z 24. júna 2019, Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu) (C-619/18, EU:C:2019:531, bod 49 a tam citovanú judikatúru).

73 Pozri najmä rozsudky z 25. júla 2018, Minister for Justice and Equality (Nedostatky súdneho systému) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, bod 48), a z 24. júna 2019, Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu) (C-619/18, EU:C:2019:531, bod 58).

116. Po prvé podľa judikatúry Súdneho dvora „záruky nezávislosti a nestrannosti stanovujú ako požiadavku existenciu pravidiel, najmä pokiaľ ide o zloženie orgánu, *menovanie*, funkčné obdobia, ako aj dôvody zdržania sa hlasovania, vylúčenia pre predpojatosť a odvolania jeho členov, ktoré umožňujú odstrániť akékoľvek oprávnené pochybnosti účastníkov konania, pokiaľ ide o neovplyvniteľnosť uvedeného orgánu z vonkajšieho hľadiska a jeho neutralitu vo vzťahu k protichodným záujmom“.[74]

117. Súdny dvor ďalej rozhodol, že požiadavka nezávislosti súdnictva si vyžaduje, aby *disciplinárny režim* tých, ktorí majú za úlohu rozhodovať v sporoch, poskytoval potrebné záruky s cieľom predísť akémukoľvek riziku toho, že taký režim bude využitý ako systém politickej kontroly obsahu súdnych rozhodnutí. V tomto ohľade stanovenie pravidiel, ktoré vymedzujú najmä správanie predstavujúce disciplinárne previnenia, ako aj konkrétne uplatniteľné sankcie, ktoré predpokladajú zásah *nezávislého orgánu* v súlade s postupom, ktorý v plnom rozsahu zaručuje práva zakotvené v článkoch 47 a 48 Charty, najmä práva na obhajobu, a ktoré zakotvujú možnosť napadnúť na súde rozhodnutia disciplinárnych orgánov, predstavuje súbor základných záruk na účely zachovania nezávislosti súdnej moci.[75]

118. Na základe toho opatrenia súvisiace s menovaním sudcov a disciplinárny režim sudcov predstavujú dôležité aspekty záruk nezávislosti súdnictva v zmysle práva EÚ a existencia nezávislého orgánu v rámci disciplinárneho režimu je súčasťou týchto záruk. Treba preto vychádzať z toho, že aj keď samotný orgán poverený výberom sudcov, akým je ŠSR, neplní úlohu súdu, pravidlá týkajúce sa okrem iného jeho zloženia a fungovania v rozsahu, v akom majú vplyv na tieto aspekty, môžu byť zohľadnené pri posudzovaní, či vnútroštátny súd, v rámci ktorého má tento orgán významnú úlohu pri výbere jeho členov, poskytuje dostatočné záruky nezávislosti podľa článku 47 Charty.

119. Z ustálenej judikatúry vyplýva, že ESĽP pri určovaní, či sa dá súd považovať za „nezávislý“ v zmysle článku 6 ods. 1 EDĽP, treba okrem iného vziať do úvahy spôsob menovania jeho členov a ich funkčné obdobie, existenciu záruk voči vonkajším tlakom a to, či sa orgán javí byť nezávislý.[76]

120. Ako som uviedol v návrhoch predložených vo veciach Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu) (C-619/18) a Komisia/Poľsko (Nezávislosť všeobecných súdov) (C-192/18),[77] nezávislosť a nestrannosť sudcu podľa článku 6 ods. 1 EDĽP si vyžaduje objektívne posúdenie toho, či samotný súd poskytuje dostatočné záruky na vylúčenie akejkoľvek legitímnej pochybnosti, pokiaľ ide o jeho nestrannosť. Zdanie má tiež určitý význam, takže „spravodlivosť sa musí nielen vykonávať, ale jej vykonávanie musí byť tiež vidieť“. Ide o dôveru, ktorú musia súdy v demokratickej spoločnosti vzbudzovať vo verejnosti. Okrem toho ESĽP pri rozhodovaní, či v konkrétnej veci existuje legitímny dôvod na obavu, že zdanie objektívnej nezávislosti nebude dosiahnuté, konštatoval, že dôležité je to, či je táto obava objektívne opodstatnená.[78]

74 Pozri napríklad rozsudok z 25. júla 2018, Minister for Justice and Equality (Nedostatky súdneho systému) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, bod 66), a stanovisko 1/17 z 30. apríla 2019, Dohoda CETA EÚ-Kanada, EU:C:2019:341, bod 204. Kurzívou zvýraznil generálny advokát. Tieto záruky nezávislosti a nestrannosti súvisia s vonkajšími a vnútornými aspektmi nezávislosti upravenými v judikatúre: pozri napríklad rozsudok z 24. júna 2019, Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu) (C-619/18, EU:C:2019:531, body 71 až 73 a tam citovanú judikatúru).

75 Pozri napríklad rozsudok z 25. júla 2018, Minister for Justice and Equality (Nedostatky súdneho systému) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, bod 67), a uznesenie z 12. februára 2019, RH (C-8/19 PPU, EU:C:2019:110, bod 47). Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

76 Pozri napríklad rozsudok ESĽP zo 6. novembra 2018, Nunes De Carvalho v. Portugalsko, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, bod 144 a tam citovanú judikatúru.

77 EU:C:2019:325, bod 71; EU:C:2019:529, bod 111 (kde citujem rozsudky ESĽP z 25. septembra 2018, Denisov v. Ukrajina, CE:ECHR:2018:0925JUD007663911, body 60 až 64, a zo 6. novembra 2018, Nunes De Carvalho v. Portugalsko, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, body 144 až 150). Pozri tiež Bangalorské zásady správania sudcov, 2002, najmä body 1.3, 1.6 a 3.2.

78 Pozri rozsudok ESĽP zo 6. mája 2003, Kleyn a i. v. Holandsko, CE:ECHR:2003:0506JUD003934398, bod 194 a tam citovanú judikatúru.

121. ESĽP vo svojej judikatúre týkajúcej sa článku 6 ods. 1 EDĽP pri posudzovaní nezávislosti určitého orgánu skúmal spôsob, akým sú sudcovskí členovia menovaní do súdnych rád alebo podobných orgánov. Napríklad v rozsudku Denisov v. Ukrajina [79] poukázal na to, že vzhľadom na dôležitosť zníženia vplyvu politickej moci na zloženie daného orgánu je podstatné posúdiť spôsob, akým sú sudcovia do tohto orgánu menovaní, s prihliadnutím na orgány, ktoré ich delegujú, a úlohu sudcovského spoločenstva v procese. Na základe toho rozhodol, že zloženie dotknutého orgánu odhaľuje množstvo štrukturálnych nedostatkov, ktoré narúšajú splnenie požiadaviek nezávislosti a nestrannosti podľa článku 6 ods. 1 EDĽP. Prihliadol najmä na to, že väčšinu orgánu tvorili nesudcovskí členovia priamo menovaní zákonodarnou a výkonnou mocou, pričom počet sudcovských členov volených sudcami bol obmedzený a výkonné orgány boli členmi *ex officio*.

122. Navyše v rozsudku Ástráðsson v. Island [80] ESĽP konštatoval existenciu zjavného porušenia platných vnútroštátnych pravidiel menovania sudcov, keď ostatné zložky moci, najmä výkonná, mali nenáležitú právomoc voľnej úvahy, ktorá ohrozovala integritu postupu menovania v rozpore s článkom 6 ods. 1 EDĽP. V tomto smere poukázal na to, že vnútroštátny legislatívny rámec má zaručiť nezávislosť súdnictva vo vzťahu k výkonnej moci a obmedziť na minimum riziko nenáležitého ovplyvňovania tohto procesu záujmami politických strán. Konštatoval, že tento proces narúša dôveru, ktorú musí v demokratickej spoločnosti súdnictvo vyvolávať vo verejnosti, a je v rozpore so základnou zásadou právneho štátu, podľa ktorej musí byť súd zriadený zákonom.

123. Na základe toho chcem poukázať na to, že hoci okolnosti sa líšia od prejednávaných vecí, predchádzajúca judikatúra ESĽP týkajúca sa článku 6 ods. 1 EDĽP berie pri posudzovaní nezávislosti v zmysle tohto ustanovenia do úvahy zdanie nezávislosti a zloženie súdnych rád a podobných orgánov.

124. Okrem toho ako uvádzajú najnovšie štúdie, [81] súdne rady a podobné orgány zohrávajú významnú úlohu pri garantovaní nezávislosti a autonómie súdnictva v mnohých, hoci nie všetkých členských štátoch. Pre súdne rady síce neexistuje jednotný model, majú však niekoľko spoločných znakov súvisiacich s ich úlohou ochraňovať nezávislosť súdnictva a ich pôsobením v rámci súdnictva a príslušných právnych poriadkov s cieľom zachovať dodržiavanie zásad právneho štátu a základných práv.

125. V súlade s usmerneniami európskych a medzinárodných inštitúcií chcem poukázať na to, že tieto spoločné znaky zahŕňajú nasledujúce aspekty. Po prvé *úlohou* súdnych rád je chrániť nezávislosť súdov a sudcov, čo znamená, že na ne nesmie nijako vplývať zákonodarná a výkonná moc. [82]

79 Rozsudok ESĽP z 25. septembra 2018, ECLI:CE:ECHR:2018:0925JUD007663911, body 68 až 70 (v ktorých sa cituje rozsudok ESĽP z 9. januára 2013, Volkov v. Ukrajina, CE:ECHR:2013:0109JUD002172211, body 109 až 115).

80 Rozsudok ESĽP z 12. marca 2019, CE:ECHR:2019:0312JUD002637418, najmä body 103 a 121 až 123.

81 Rada OSN pre ľudské práva, správa osobitného spravodajcu o nezávislosti sudcov a právnikov, 2. máj 2018 (ďalej len „správa OSN z roku 2018“), body 7 až 31 a v nich uvedené citácie. Pozri tiež napríklad Poradný výbor európskych sudcov (CCJE) Rady Európy, stanovisko č. 10 (2007) o súdnej rade v službách spoločnosti, 23. november 2007 (ďalej len „stanovisko CCJE z roku 2007“); SEIBERT-FOHR, A. (ed.): *Judicial Independence in Transition*. Springer, 2012; KOSAŘ, D. (pozvaný ed.): Judicial Self-Governance in Europe. In: *German Law Journal*. (2018) 19, osobitné vydanie, 1567.

82 Pozri napríklad odporúčanie z roku 2010, poznámka pod čiarou 26, bod 26; Európska sieť súdnych rád (ENCJ), správa o súdnych radách 2010 – 2011, odporúčanie o súdnych radách, 2011 (ďalej len „správa ENCJ z roku 2011“), bod 3.2; Medzinárodné združenie sudcov, Všeobecná charta sudcu aktualizovaná 14. novembra 2017, článok 2-3; správa OSN z roku 2018, poznámka pod čiarou 81, body 32 a 37.

126. Po druhé neexistuje jednotný model, ktorý musia štáty dodržať pri zriaďovaní súdnych rád, pokiaľ ich *zloženie* zaručuje ich nezávislosť a umožňuje im účinne fungovať.[83] Súdne rady by sa najmä mali v zásade skladať prinajmenšom z väčšiny sudcov zvolených sudcami, aby sa predišlo manipulácii či nenáležitému nátlaku.[84] Výberové konanie by malo byť objektívne a transparentné, malo by zaručovať široké zastúpenie súdnictva na všetkých úrovniach a odrádzať zákonodarnú a výkonnú moc od zásahov do postupu výberu.[85]

127. Po tretie, aby sa zabezpečila kontinuita fungovania, *funkčné obdobia* členov súdnych rád by sa nemali končiť v tom istom čase a mandáty by sa nemali obnovovať po parlamentných voľbách.[86]

128. Po štvrté výber, menovanie a/alebo služobný postup sudcov patria medzi najvšeobecnejšie uznávané *funkcie* súdnych rád a tieto konania musia viesť súdne rady nezávislé od zákonodarnej a výkonnej moci.[87]

129. V dôsledku toho možno vychádzať z toho, že ustanovenia upravujúce zloženie, funkčné obdobia a funkcie súdnych rád sa riadia najvyšším cieľom zabezpečiť ich úlohu ochrancu nezávislosti súdnictva, a tým predchádzať vplyvu zákonodarnej a výkonnej moci najmä na menovanie ich členov. Podľa môjho názoru síce členské štáty majú právomoc voľnej úvahy pri rozhodovaní o tom, či zriadia súdnu radu alebo podobný orgán, no po zriadení takej rady musia dostatočne zaručiť jej nezávislosť okrem iného pomocou takých ustanovení.

3. Uplatnenie na okolnosti sporov vo veci samej

130. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy sa domnievam, že disciplinárny senát, ktorý je predmetom sporov vo veci samej, nespĺňa požiadavky nezávislosti stanovené v článku 47 Charty.

131. Chcem poukázať na to, že ŠSR je orgán, ktorého úlohou je chrániť nezávislosť súdov a sudcov v súlade s poľskou Ústavou, a medzi jeho funkcie patrí výber sudcov Najvyššieho súdu vrátane disciplinárneho senátu, ktorých menuje prezident republiky (pozri body 16 a 19 vyššie). Aby teda mohla ŠSR riadne vykonávať svoje funkcie, nesmie mať na ňu vplyv zákonodarná a výkonná moc.

83 Pozri napríklad Európska komisia pre demokraciu prostredníctvom práva (Benátska komisia), stanovisko č. 403/2006, menovanie sudcov, 22. jún 2007, CDL-AD(2007)028, bod 28; stanovisko CCJE z roku 2007, poznámka pod čiarou 81, bod 15; správa OSN z roku 2018, poznámka pod čiarou 81, bod 66.

84 Pozri napríklad Európska charta z roku 1998, poznámka pod čiarou 32, dôvodová správa, bod 1.3; stanovisko CCJE z roku 2007, poznámka pod čiarou 81, body 17 to 19; odporúčanie z roku 2010, poznámka pod čiarou 26, bod 27; Poradný výbor európskych sudcov (CCJE) Rady Európy, Magna Carta sudcov (základné zásady), 17. november 2010, CCJE(2010) 3 Final, bod 13; správa ENCJ z roku 2011, poznámka pod čiarou 82, body 2.1 až 2.3.

85 Pozri napríklad Európska charta z roku 1998, poznámka pod čiarou 32, bod 1.3; stanovisko CCJE z roku 2007, poznámka pod čiarou 81, body 25 až 31; správa ENCJ z roku 2011, poznámka pod čiarou 82, bod 2.3; správa OSN z roku 2018, poznámka pod čiarou 81, body 75 a 76.

86 Pozri napríklad stanovisko CCJE z roku 2007, poznámka pod čiarou 81, bod 35; správa OSN z roku 2018, poznámka pod čiarou 81, bod 83. Pozri tiež akčný plán Rady Európy na posilnenie nezávislosti a nestrannosti súdnictva, 13. apríl 2016, CM(2016)36 final, dôvodová správa, akcia 1.1, s. 20 („Zmeny právneho rámca týkajúceho sa činnosti súdnych rád by nemali viesť k predčasnému ukončeniu funkčného obdobia osôb zvolených podľa predchádzajúceho rámca s výnimkou prípadu, keď je cieľom zmeny právneho rámca posilnenie nezávislosti zloženia rady.“).

87 Pozri napríklad Európska charta z roku 1998, poznámka pod čiarou 32, bod 3.1; správa ENCJ z roku 2011, poznámka pod čiarou 82, bod 3.3; kontrolný zoznam zásad právneho štátu z roku 2016, poznámka pod čiarou 36, bod 81; správa OSN z roku 2018, poznámka pod čiarou 81, bod 48.

132. Samotný spôsob menovania členov ŠSR však odhaľuje nedostatky, ktoré môžu ohroziť jej nezávislosť od zákonodarnej a výkonnej moci. Po prvé je to založené na skutočnosti, že podľa článku 9a zákona o ŠSR (pozri bod 22 vyššie) už 15 sudcovských členov ŠSR nevymenúvajú sudcovia, ale Sejm. Znamená to, že väčšinu členov ŠSR, 23 z 25, tvoria osoby menované zákonodarnou a výkonnou mocou. [88]

133. Navyše podľa článku 11a ods. 2 zákona o ŠSR môžu kandidátov na sudcovských členov ŠSR navrhnúť skupiny najmenej 2 000 poľských občanov alebo 25 sudcov. Podľa článku 11d tohto zákona týchto členov ŠSR volí Sejm trojpätinovou väčšinou hlasov odovzdaných za prítomnosti najmenej polovice poslancov oprávnených hlasovať (pozri body 24 a 25 vyššie).

134. Dá sa teda konštatovať, že spôsob menovania členov ŠSR znamená vplyv zákonodarnej moci na ŠSR, a nedá sa vylúčiť, že by Sejm vybral kandidátov s malou alebo nulovou podporou sudcov, v dôsledku čoho by názor sudcovského spoločenstva mohol mať nedostatočnú váhu v procese voľby členov ŠSR. [89] Bez ohľadu na deklarované ciele spočívajúce v posilnení demokratickej legitímnosti a reprezentatívnosti ŠSR môže toto opatrenie nepriaznivo ovplyvniť nezávislosť ŠSR. [90]

135. Treba pamätať aj na to, že zmeny spôsobu menovania sudcovských členov ŠSR boli sprevádzané predčasným ukončením funkčných období členov ŠSR. Je nesporné, že zákon o ŠSR upravuje predčasné ukončenie funkčných období sudcovských členov ŠSR v čase zvolenia nových členov (pozri body 22 a 26 vyššie). Bez ohľadu na údajný cieľ, ktorým je zjednotiť funkčné obdobia členov ŠSR, sa dá vychádzať z toho, že okamžité nahradenie aktuálnych členov ŠSR v spojení s novým režimom menovania ŠSR možno považovať za ďalšie narušenie nezávislosti ŠSR od zákonodarnej a výkonnej moci. [91]

136. Rozsudok Trybunał Konstytucyjny (Ústavný súd) z 25. marca 2019 (K 12/18) [92] môj názor nevyvracia. Trybunał Konstytucyjny (Ústavný súd) v tomto rozsudku konštatoval po prvé, že článok 9a zákona o ŠSR (pozri bod 22 vyššie), ktorý sa týka spôsobu menovania sudcovských členov Sejmom, je v súlade s viacerými ustanoveniami poľskej Ústavy, a po druhé, že článok 44 ods. 1a zákona o ŠSR (pozri bod 28 vyššie), ktorý sa týka postupu súdneho preskúmania individuálnych negatívnych rozhodnutí ŠSR o výbere sudcov, je v rozpore s článkom 184 poľskej Ústavy. Tento rozsudok neobsahuje relevantný materiál v súvislosti s požiadavkami nezávislosti disciplinárneho senátu v zmysle práva EÚ a v každom prípade sám osebe neodstraňuje všetky okolnosti, ktoré prispievajú k vyššie uvedenému ohrozeniu nezávislosti ŠSR.

137. Na základe toho ma vzhľadom na skutočnosť, že súdne rady sú kľúčové na zaručenie nezávislosti súdnictva v rámci právneho poriadku, v ktorom sú zriadené, a že samy osebe musia byť nezávislé a do výkonu ich úloh nesmie zasahovať zákonodarná a výkonná moc, úloha ŠSR pri výbere sudcov disciplinárneho senátu vedie ku konštatovaniu, že taký senát neposkytuje záruky nezávislosti podľa

88 T. j. 21 členov ŠSR menujú zákonodarné orgány (15 sudcovskí členovia + 4 členovia menovaní Sejmom + 2 členovia menovaní Senátom, hornou komorou poľského parlamentu), jedného člena menuje prezident republiky a z troch členov *ex officio* je jeden predstaviteľ výkonnej moci (minister spravodlivosti) a dvaja sú členovia súdnictva (prvý predseda Najvyššieho súdu a predseda Najvyššieho správneho súdu). Pozri bod 20 vyššie.

89 Pozri okrem iného odôvodnené stanovisko Komisie, poznámka pod čiarou 3, odôvodnenia 141 až 143; stanovisko Benátskej komisie č. 904/2017, poznámka pod čiarou 4, body 24 až 26; správa OSN o Poľsku z roku 2018, poznámka pod čiarou 4, body 67 až 69.

90 Dalo by sa tiež zvážiť, že na dosiahnutie týchto cieľov by sa mohli použiť alternatívne prostriedky, ako je uvedené v stanovisku Benátskej komisie č. 904/2017, poznámka pod čiarou 4, bod 27; Skupina štátov proti korupcii (GRECO) Rady Európy, adendum k správe zo štvrtého kola hodnotenia Poľska, 22. jún 2018, Greco-AdHocRep(2018)3, body 28 a 29.

91 Pozri napríklad odôvodnené stanovisko Komisie, poznámka pod čiarou 3, odôvodnenia 140, 144, 145 a 175; stanovisko Benátskej komisie č. 904/2017, poznámka pod čiarou 4, body 28 až 31; správa OSN o Poľsku z roku 2018, poznámka pod čiarou 4, bod 70.

92 Pokiaľ ide o zhrnutie, pozri tlačovú správu Trybunał Konstytucyjny (Ústavný súd) po pojednávaní, K 12/18, dostupnú na internetovej adrese http://trybunal.gov.pl/.

článku 47 Charty. Existujú oprávnené dôvody na objektívne pochybnosti o nezávislosti disciplinárneho senátu vzhľadom na úlohu zákonodarného orgánu pri voľbe 15 sudcovských členov ŠSR a na úlohu tohto orgánu pri výbere sudcov, ktorých má prezident vymenovať do Najvyššieho súdu. Tieto pochybnosti nemôže rozptýliť – technicky vzaté – poradná úloha ŠSR v tomto procese.

138. Ako ďalej uvádzajú žalobcovia, Dozorný orgán EZVO a Komisia, existuje mnoho úvah súvisiacich s výberom sudcov disciplinárneho senátu, ktoré treba zohľadniť v spojení so zmenami spôsobu menovania sudcovských členov ŠSR.

139. Najmä je po prvé nesporné, že až do prvého obsadenia všetkých miest v disciplinárnom senáte menuje sudcov tohto senátu prezident republiky (pozri bod 18 vyššie), po druhé, že disciplinárny senát sa do určitej miery riadi ustanoveniami, ktoré ho odlišujú od ostatných senátov Najvyššieho súdu, akým je článok 20 zákona o Najvyššom súde z roku 2017, ktorý stanovuje, že funkciu prvého predsedu Najvyššieho súdu vykonáva predseda disciplinárneho senátu vo vzťahu k sudcom tohto senátu (pozri bod 14 vyššie), po tretie, že opatrenia týkajúce sa disciplinárneho senátu boli zavedené ako súčasť legislatívneho balíka opatrení na reformu poľského súdnictva (pozri bod 1 vyššie), a po štvrté, že disciplinárny senát je poverený rozhodovaním vecí, ktoré sa týkajú najmä odchodu sudcov Najvyššieho súdu do dôchodku a disciplinárnych konaní voči sudcom, pričom oboch týchto aspektov sa dotýka uvedený balík opatrení (pozri body 15 a 17 vyššie).[93] Novela zákona o ŠSR z roku 2017 totiž nadobudla účinnosť približne tri mesiace pred zákonom o Najvyššom súde z roku 2017 (pozri body 11 a 21 vyššie), v dôsledku čoho ŠSR zohráva túto úlohu vo výbere sudcov, ktorých má prezident republiky vymenovať do disciplinárneho senátu.

140. V tomto smere chcem poukázať na to, že v uznesení vyjadrujúcom jeho stanovisko k prejednávaným veciam[94] disciplinárny senát okrem iného zdôrazňuje, že menovanie sudcov je ústavnou výsadou prezidenta republiky, ktorú vykonáva v spolupráci so ŠSR, a že disciplinárny senát spĺňa požiadavky článku 6 ods. 1 EDĽP, keďže je zriadený zákonom a ustanovenia týkajúce sa jeho postavenia, právomoci a vnútornej organizácie zaručujú nezávislosť a nestrannosť tohto senátu a jeho sudcov. Tvrdí, že nezávislosť a nestrannosť sudcov disciplinárneho senátu je zabezpečená najmä pravidlami týkajúcimi sa vylúčenia sudcov pre zaujatosť a treba ju posudzovať vzhľadom na konkrétnu skutkovú situáciu.

141. Bez ohľadu na tvrdenia generálneho prokurátora a Poľska, ako aj disciplinárneho senátu, pokiaľ ide o ústavnú výsadu prezidenta republiky menovať sudcov a formálne záruky nezávislosti platné pre disciplinárny senát, tieto tvrdenia nepostačujú na rozptýlenie dojmu nedostatočnej objektívnej nezávislosti uvedeného senátu posudzovanej z hľadiska úvah uvedených v bodoch 132 až 135 a 139 vyššie.

142. Okrem toho situácia v spore vo veci samej posilňuje dojem nedostatočnej nezávislosti vzhľadom na to, že žalobcovia sa domáhajú prístupu k nezávislému a nestrannému súdu, ktorý by napravil údajné porušenie ich práva na neodvolateľnosť a nezávislosť. Pokiaľ ide o žalobcu vo veci C-585/18, existujúce opatrenia sa javia byť v rozpore so zásadou rovnosti zbraní.[95] Dôvodom je to, že ŠSR vydala

93 Treba poukázať na to, že v stanovisku č. 904/2017, poznámka pod čiarou 4, najmä body 89 až 95 a 128 až 131, Benátska komisia usúdila, že kombinované účinky poľskej právnej úpravy o ŠSR a disciplinárnom senáte spolu s ďalšími reformami predstavujú vážnu hrozbu pre nezávislosť súdnictva. Takisto Európska sieť súdnych rád (ENCJ) 17. septembra 2018 pozastavila členstvo ŠSR v dôsledku zmien v menovaní jej sudcovských členov v spojení s ďalšími 13 okolnosťami vrátane skutočnosti, že zákon o ŠSR je súčasťou celkovej reformy zameranej na posilnenie postavenia výkonnej moci a narušenie nezávislosti súdnictva: pozri stanovisko ENCJ, poznámka pod čiarou 28, a tlačovú správu, ECNJ pozastavuje členstvo poľskej Štátnej súdnej rade – KRS, dostupnú na internetovej adrese http://www.encj.eu/.

94 Pozri poznámku pod čiarou 20 vyššie.

95 Pozri napríklad rozsudky z 28. júla 2016, Ordre des barreaux francophones et germanophone a i. (C-543/14, EU:C:2016:605, body 40 a 41), a zo 16. mája 2017, Berlioz Investment Fund (C-682/15, EU:C:2017:373, bod 96 a tam citovanú judikatúru).

žalobcovi negatívne stanovisko a zároveň ŠSR zohráva úlohu v zostavovaní disciplinárneho senátu, čo je súd, na ktorý môže podľa poľského práva podať opravný prostriedok. Javí sa to byť problematické z hľadiska rovnosti zbraní a vzhľadom na závery, ku ktorým som dospel v súvislosti s nedostatkami v oblasti nezávislosti disciplinárneho senátu, ktoré zapríčiňuje spôsob menovania členov ŠSR.

143. Rád by som však zdôraznil, že nič z toho neznamená, že požiadavky nezávislosti súdnictva sa majú vykladať v tom zmysle, že členským štátom bránia v prijatí náležitých reforiem, najmä pokiaľ ide o výber sudcov a zloženie súdnych rád alebo podobných orgánov, ale skôr v tom zmysle, že členské štáty musia také reformy uskutočniť pri súčasnom dodržaní svojich záväzkov vyplývajúcich z práva EÚ, medzi ktoré patrí povinnosť zachovať nezávislosť ich súdov a sudcov v súlade s článkom 47 Charty.

144. Tvrdenia generálneho prokurátora a Poľska založené na údajnej podobnosti medzi riešeniami prijatými v Poľsku a v iných členských štátoch sú však nepresvedčivé. Ako uvádzajú žalobcovia, prejednávané veci sa týkajú situácie v Poľsku, najmä vzhľadom na úvahy uvedené v bodoch 132 až 135 a 139 vyššie.[96] Možno treba zdôrazniť aj to, že v tejto súvislosti neexistujú medzi členskými štátmi dvojaké normy, lebo právny poriadok Únie netoleruje nijaké opatrenie členského štátu, ktoré ohrozuje nezávislosť súdnictva podľa článku 47 Charty.

4. Posúdenie podľa článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ

145. Predstavuje nesplnenie požiadavky nezávislosti súdnictva za okolností sporov vo veci samej okrem porušenia článku 47 Charty aj štrukturálny alebo všeobecný zlom ohrozujúci podstatu nezávislosti súdnictva na účely článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ,[97] a tým v širšom zmysle porušenie zásad právneho štátu zakotvených v článku 2 ZEÚ?[98]

146. V návrhoch prednesených vo veci Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu) (C-619/18)[99] som dospel k záveru, že vnútroštátne opatrenia znižujúce dôchodkový vek sudcov Najvyššieho súdu bez primeraných záruk ochrany pravidla ich neodvolateľnosti a záruky ich nezávislosti predstavujú v podstate taký štrukturálny zlom, ktorý ovplyvňuje jednu celú časť sudcov Najvyššieho súdu. V návrhoch prednesených vo veci Komisia/Poľsko (Nezávislosť všeobecných súdov) (C-192/18)[100] som dospel k rovnakému záveru v súvislosti s vnútroštátnymi opatreniami znižujúcimi dôchodkový vek sudcov všeobecných súdov, ktoré ovplyvnili jednu celú časť poľského súdnictva. Obe tieto reformy mali všeobecný vplyv na poľské súdnictvo.

96 Chcem poukázať na to, že podľa porovnávacieho prehľadu EÚ v oblasti justície za rok 2019 je Poľsko z 20 hodnotených členských štátov jediným členským štátom, v ktorom sudcovských členov na vymenovanie do súdnej rady nenavrhujú výlučne sudcovia a menuje parlament. Pozri oznámenie Komisie, Porovnávací prehľad EÚ v oblasti justície za rok 2019, COM(2019) 198 final, 26. apríl 2019, obrázok 54, s. 55 a 62. Pozri tiež záverečnú správu OBSE o Poľsku z roku 2017, poznámka pod čiarou 4, body 43 to 46.

97 Návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Tančev vo veci Komisia/Poľsko (Nezávislosť všeobecných súdov) (C-192/18, EU:C:2019:529, bod 115 a tam citovaná judikatúra). Pozri tiež návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Tančev vo veci Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu) (C-619/18, EU:C:2019:325, bod 63, poznámka pod čiarou 41).

98 Pozri najmä rozsudky z 27. februára 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, bod 32), a z 24. júna 2019, Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu) (C-619/18, EU:C:2019:531, bod 47). Ako som zdôraznil v bode 40 návrhov, ktoré som predniesol vo veci Minister for Justice and Equality (Nedostatky súdneho systému) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:517), „môže existovať nebezpečenstvo porušenia práva na spravodlivý proces vo vydávajúcom členskom štáte, hoci aj tento neporušuje zásadu právneho štátu“.

99 EU:C:2019:325.

100 EU:C:2019:529.

147. Chcem poukázať na to, že v rozsudku z 24. júna 2019, Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu) (C-619/18),[101] sa Súdny dvor podľa všetkého nezaoberal závažnosťou porušenia ustanovení zaručujúcich neodvolateľnosť a nezávislosť sudcov v súvislosti s článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ. V uvedenom rozsudku sa nikde nespomína štrukturálne alebo všeobecné porušenie týchto ustanovení.[102]

148. Dospel som k záveru, že okolnosti sporov vo veci samej v každom prípade predstavujú porušenie článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ.

149. Dôvodom tohto záveru je najmä to, že poľská právna úprava zavádzajúca nový senát Najvyššieho súdu, v tomto prípade disciplinárny senát, ktorý má prejednávať sťažnosti sudcov Najvyššieho súdu, ktorí museli predčasne a protizákonne odísť z Najvyššieho súdu do dôchodku v zmysle článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ, je úzko prepojená s problémami, ktoré som skúmal v návrhoch prenesených vo veci Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu) (C-619/18) a ktoré sa dotkli sudcov Najvyššieho súdu vo všeobecnosti. V rozsudku z 24. júna 2019 vydanom v uvedenej veci[103] Súdny dvor konštatoval, že dotknuté opatrenia sú v rozpore s článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ (pozri bod 2 vyššie).

150. ŠSR zohráva významnú úlohu pri menovaní sudcov tohto nového senátu, ktorý sa pri podrobnom skúmaní javí byť v rozpore s usmerneniami európskych a medzinárodných inštitúcií v oblasti nezávislosti takých orgánov od zákonodarnej a výkonnej moci (pozri body 124 až 135 vyššie). Je to vstupná brána pre vysokú mieru vplyvu politických orgánov na sudcov Najvyššieho súdu, ktorá sa dotýka štruktúry poľského súdnictva vo všeobecnosti.

151. Okrem toho práve novovytvorený disciplinárny senát rozhoduje vo veciach sudcov dotknutých opatreniami, o ktorých Súdny dvor nedávno rozhodol, že sú v rozpore s článkom 19 ods. 1 druhým pododsekom ZEÚ, ako som práve uviedol (pozri bod 149 vyššie). Vzhľadom na načasovanie nových opatrení na voľbu sudcovských členov ŠSR a úlohu, ktorú ŠSR zohráva pri určovaní toho, kto bude vymenovaný do disciplinárneho senátu, to potenciálne zhoršuje vyhliadky sudcov Najvyššieho súdu dosahujúcich novostanovený dôchodkový vek na spravodlivé prejednanie veci nezávislým súdom v prípade, že napadnú opatrenia, ktoré sa ich dotýkajú.

152. Vzhľadom na príbuznosť problému, ktorý je predmetom prejednávaných vecí, a problému, ktorý som skúmal v návrhoch prednesených vo veci Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu) (C-619/18), treba teda aj tento problém považovať za štrukturálny a všeobecný, v dôsledku čoho sa dotýka „podstaty“ nezávislosti súdnictva zaručenej v článku 19 ods. 1 druhom pododseku ZEÚ.

E. Druhá otázka vo veci C-585/18 a tretia otázka vo veciach C-624/18 a C-625/18 a prijatie právomoci z dôvodu, že disciplinárny senát nie je nezávislým súdom

153. Pokiaľ Súdny dvor konštatuje, že taký senát vnútroštátneho súdu posledného stupňa, akým je disciplinárny senát v spore vo veci samej, nespĺňa požiadavky nezávislosti súdnictva stanovené v práve EÚ, vnútroštátny súd sa pýta, či iný vnútroštátny súd, akým je on sám, musí v zmysle práva EÚ vylúčiť uplatnenie ustanovení vnútroštátneho práva, ktoré bránia jeho právomoci v sporoch.

154. Odpoveď na túto otázku je kladná z nasledujúcich dôvodov.

101 EU:C:2019:531.

102 Porovnaj rozsudok z 25. júla 2018, Minister for Justice and Equality (Nedostatky súdneho systému) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, najmä body 60, 73 a 74).

103 Komisia/Poľsko (Nezávislosť Najvyššieho súdu) (C-619/18, EU:C:2019:531). Chcem poukázať na to, že v bodoch 115 a 116 uvedeného rozsudku Súdny dvor konštatoval, že zásah ŠSR do procesu predĺženia obdobia aktívneho výkonu funkcií sudcu po dovŕšení bežného veku odchodu do dôchodku môže v zásade prispieť k väčšej objektivite tohto postupu, „platí to však len v prípade, že sú splnené určité podmienky, najmä že tento orgán je sám osebe nezávislý od zákonodarnej a výkonnej moci, a od orgánu, ktorý ho požiadal o vydanie stanoviska“.

155. Podľa ustálenej judikatúry si prednosť práva EÚ vyžaduje, aby vnútroštátne súdy, ktoré sú v rámci svojej právomoci poverené uplatňovať právne predpisy EÚ, mali povinnosť zabezpečiť plný účinok týchto predpisov, pričom v prípade potreby z vlastnej iniciatívy neuplatnia akékoľvek odporujúce ustanovenie vnútroštátneho práva vrátane procesných ustanovení bez toho, aby bolo treba žiadať alebo čakať na jeho predchádzajúce zrušenie zákonodarnou cestou alebo akýmkoľvek iným ústavným postupom.[104] Vnútroštátne súdy musia najmä v rámci svojich právomocí zabezpečiť súdnu ochranu vyplývajúcu z článku 47 Charty a zabezpečiť plný účinok tohto článku, pričom v prípade potreby upustia od uplatnenia akéhokoľvek odporujúceho vnútroštátneho ustanovenia.[105]

156. Z toho vyplýva, že v prejednávaných veciach treba upustiť od uplatnenia vnútroštátnych ustanovení priznávajúcich právomoc rozhodnúť v spore týkajúcom sa práva EÚ senátu vnútroštátneho súdu posledného stupňa, ktorý nespĺňa požiadavky nezávislosti súdnictva upravené v článku 47 Charty a/alebo článku 19 ods. 1 druhom pododseku ZEÚ. Ako uvádza Komisia, vzhľadom na význam nezávislosti súdnictva na zabezpečenie účinnej súdnej ochrany jednotlivcov v zmysle práva EÚ musí byť iný senát vnútroštátneho súdu posledného stupňa, akým je vnútroštátny súd v spore vo veci samej, schopný z vlastnej iniciatívy neuplatniť vnútroštátne ustanovenia, ktoré sú nezlučiteľné s touto zásadou. Vnútroštátne súdy musia poskytnúť účinný prostriedok nápravy na účely uplatnenia práva EÚ, pokiaľ ho vnútroštátne právo inak neupravuje.[106]

VII. Návrh

157. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálne otázky, ktoré položil Sąd Najwyższy (Najvyšší súd, Poľsko), takto:

1. Nie je potrebné rozhodnúť o prvej otázke vo veciach C-624/18 a C-625/18.

   Subsidiárne treba článok 47 Charty základných práv Európskej únie v spojení s článkom 9 ods. 1 smernice Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolaní, vykladať v tom zmysle, že pokiaľ je na súd posledného stupňa v členskom štáte podaný opravný prostriedok proti údajnému porušeniu zákazu diskriminácie na základe veku v súvislosti so sudcom tohto súdu spolu s návrhom na vydanie príslušného predbežného opatrenia, tento súd musí – s cieľom chrániť práva zaručené v práve EÚ nariadením predbežného opatrenia upraveného vnútroštátnym právom – vylúčiť uplatnenie vnútroštátnych ustanovení, ktoré priznávajú právomoc vo veci, v ktorej bol opravný prostriedok podaný, organizačnej jednotke uvedeného súdu, ktorá nie je funkčná z dôvodu nevymenovania sudcov, ktorí v nej majú rozhodovať.

2. Požiadavky nezávislosti súdnictva upravené v článku 47 Charty treba vykladať v tom zmysle, že novovytvorený senát súdu posledného stupňa v členskom štáte, ktorý má právomoc na prejednanie veci sudcu vnútroštátneho súdu a ktorý sa skladá výlučne zo sudcov vybratých vnútroštátnym orgánom povereným ochranou nezávislosti súdov, konkrétne Krajowa Rada Sądownictwa (Štátna súdna rada), ktorá vzhľadom na systémový model spôsobu jej utvárania a spôsobu jej fungovania nevykazuje záruky nezávislosti od zákonodarnej a výkonnej moci, tieto požiadavky nespĺňa.

   Vylučuje to aj článok 19 ods. 1 druhý pododsek ZEÚ.

104 Pozri napríklad rozsudok zo 4. decembra 2018, Minister for Justice and Equality a Commissioner of the Garda Síochána (C-378/17, EU:C:2018:979, bod 35 a tam citovanú judikatúru).

105 Pozri rozsudok zo 17. apríla 2018, Egenberger (C-414/16, EU:C:2018:257, bod 79).

106 Rozsudok z 13. marca 2007, Unibet (C-432/05, EU:C:2007:163, najmä body 40 a 41). Pozri tiež napríklad rozsudok z 3. októbra 2013, Inuit Tapiriit Kanatami a i./Parlament a Rada (C-583/11 P, EU:C:2013:625, body 103 a 104).

3. Senát súdu posledného stupňa v členskom štáte, ktorý nemá právomoc vo veci, ale spĺňa požiadavky práva EÚ na súd, na ktorý je podaný opravný prostriedok vo veci týkajúcej sa práva EÚ, musí na základe zásady prednosti práva EÚ vylúčiť uplatnenie vnútroštátnych ustanovení, ktoré vylučujú jeho právomoc v danej veci.